

Adam Knych

Kara za kradzież w klasycznym prawie islamu (prawie szariatu)

Punishment for theft in classical Islamic law (Sharia law)

ABSTRACT

This paper is devoted to the penalty provided for theft (Hadd punishment) in classical Islamic law, i.e. Sharia law. The paper presents the basis of the punishment of amputation for this crime coming from the Qur'an as well as other detailed regulations concerning it, coming from Sunnah. The paper provides an overview of the views of Mohammedan scholars who are commentators of the Qur'an, and statements about this punishment attributed to Muhammad. The work also describes exclusions from the application of this penalty due to the perpetrator or the circumstances of the theft, as well as the possibility of avoiding this penalty. An additional element of the paper is the calculation of the minimum value of the stolen item, allowing for the execution of the Hadd penalty, taking into account today's prices of goods given in the relevant hadiths.

Keywords: Hadd penalty, Qur'an, Sunnah.

Wstęp

Źródła prawa islamu

Zgodnie z islamskimi wierzeniami, najwyższym prawem jest Koran, księga mająca być cudowna i wieczna, istniejąca wraz z Allahem,¹ spisana na złotych tablicach znajdujących się w niebie, której wiernym i niezmiennym odbiciem ma być treść Koranu, którym posługują się obecnie muzułmanie (przynajmniej w odniesieniu do jednej z wersji w języku arabskim, uznanej za „kanoniczną”).² Żaden muzułmanin nie może pozwolić na to, co jest zakazane przez Koran, ani zakazać tego na co Allah w Koranie zezwala (choć w pewnych przypadkach

¹ Więcej na temat Koranu zob., M. Sadowski, *Islam religia i prawo*, Warszawa 2017, s. 65-73.

² Za „kanoniczną” wersję Koranu, spośród istniejących ówczesnie konkurencyjnych wersji, została z czasem uznana redakcja dokonana za panowania trzeciego kalifa – Uthmana (Usmana), który wszystkie konkurencyjne redakcje Koranu nakazał spalić. Z kolei większość z powszechnie używanych obecnie egzemplarzy Koranu zwykle stanowi tłumaczenie edycji kairskiej z 1923 r. (tak m.in. tłumaczenie Koranu w przekładzie według Józefa Bielawskiego, wydane w 1986 roku).

w praktyce muzułmanie stosują się zasadniczo nie tyle do zaleceń Koranu, tylko do przekazu Sunny – ma to miejsce np. w przypadku liczby 5 obowiązkowych modlitw w ciągu danego dnia, które wynikają z Sunny,³ odmiennej w tym zakresie od treści Koranu⁴, czy kary kamienowania przewidzianej za cudzołóstwo popełnione przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, gdzie stosowne koraniczne wersety zostały zjedzone przez kozę (w innej narracji – przez owcę),⁵ w związku z czym zastosowanie ma wprowadzić kara kamienowania, wymierzana jednak na podstawie Sunny,⁶ nie zaś Koranu⁷)⁸.

³ Konkretnie chodzi o bajkową w treści opowieść o podróży Mahometa do siódmego nieba na wierzchowcu Al-Burāq, tj. koniu z głową kobiety i ogonem pawia, gdzie po drodze spotyka m.in. Mojżesza, za namową którego kilkakrotnie targuje się z Allahem o liczbę modlitw, jaką jego wyznawcy mają codziennie odmawiać, skutkiem czego udaje mu się wynegocjować, że z 50 modlitw żądanych początkowo przez Allaha zostaje tylko 5.

⁴ Werset 114 sury 11 (Hud) nakazuje jedynie trzykrotną modlitwę w ciągu danego dnia, tj. o wschodzie i zachodzie słońca, oraz w nocy przed spoczynkiem: „Odprawiaj modlitwę na obu krańcach dnia i często w godzinach nocy: Zaprawdę; czyny piękne usuwają czyny złe! To jest przypomnienie dla pamiętających!” (Koran w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986) .oraz „Odprawiaj modlitwę o wschodzie i zachodzie słońca, oraz w nocy przed spoczynkiem; dobre uczynki odpędzają złe. Przykazania te stosują się do tych, którzy zachowują pamięć Boga.” (Koran w przekładzie wg. Jana Murzy Buczackiego. Dostępny na stronie: www.planetaislam.com w zakładce „Polskie tłumaczenie znaczenia Koranu wg Jana Murzy Buczackiego (z 1858 roku)”) .oraz „Wykonuj modlitwę w obu końcach dnia i przy nadejściu nocy. Zaprawdę, dobre czyny usuwają złe. To jest przypomnienie dla pamiętających.” (Koran w przekładzie według Musa Çaxarxan Czachorowskiego. Białystok 2018).Trudno w tym przypadku nie doszukiwać się inspiacji trzema modlitwami żydowskimi odmawianymi w ciągu danego dnia, na które składają się: Šacharit (modlitwa poranna, której początki wywodzone są od Abrahama), Mincha (modlitwa popołudniowa, której początki wywodzone są od Izaaka) oraz Maariv (modlitwa wieczorna odmawiana po zmroku, której początki wywodzone są od Jakuba).

⁵ „Przekazano, że 'Aisza powiedziała: „Werset o ukamienowaniu i karmieniu piersią dorosłego dziesięć razy został ujawniony, a papier był ze mną pod poduszką. Kiedy umarł Wysłannik Allaha, byliśmy zajęci jego śmiercią, a oswojona owca weszła i zjadła go.”” (*English Translation of Sunan Ibn Majah*, Compiled by: Imiim Muhammad Bin Yazeed, Ibn Majah Al-Qazwini. Ahidith edited, researched and referenced by: Hafiz Abu Tahir Zubair 'Ali Za'i. Translated by: Nasiruddin al-Khattab, Maktaba Dar-us-Salam, 2007, Volume 3, Chapter 36, hadith nr 1944, s. 113. Ten sam hadis znajduje się w: Sunan Ibn Majah, Vol. 3, Book 9, Hadith 1944, dostępny na stronie www.sunnah.com.

⁶ „Przekazał Ibn 'Abbas': Umar powiedział: „Obawiam się, że po długim czasie ludzie mogą powiedzieć: „Nie znajdujemy w Świętej Księdze wersetów Rajam (śmierci przez ukamienowanie)”, a zatem mogą zejść na manowce porzucając zobowiązanie, które Allah objawił. Potwierdzam, że kara Rajam zostanie nałożona na tego, który popełnia nielegalny stosunek seksualny, jeśli jest już w związku małżeńskim, a przestępstwo zostało udowodnione przez świadków, ciężę lub przyznanie się”. Sufyan dodał: „Zapamiętałem tę narrację w ten sam sposób”. „Umar dodał: „Na pewno Apostoł Allaha wykonał karę Rajam, zatem my będziemy czynić podobnie”

Pomocny w rozstrzyganiu danej kwestii prawnej jest także komentarz do Koranu (tafsir). Wśród szeregu autorów komentarzy największym poważaniem cieszy się tafsir, którego autorem jest brat stryjeczny Mahometa, Abd Allah Ibn al-Abbas, którego ten namaścił na jednego z interpretatorów Koranu. Tafsir Ibn-‘Abbas nie jest jedynym dostępnym komentarzem do Koranu, dużym uznaniem cieszy się też tafsir, którego autorem był At-Tabari. Innymi poważanymi wśród muzułmanów komentarzami są: Tafsir ibn Kathir, czy Tafsir al-Jalalayn, a z nowszych komentarzy można wymienić np. Pochodzący z lat 70-tych XX wieku Tafhīm al-Qur'an, którego autorem jest Sayyid Abul Ala Maududi.

Ważnym elementem decydującym o interpretacji Koranu (a więc wpływających na treść prawa muzułmańskiego), jest *Asbāb al-Nuzūl*, czy pisany na sposób zachodni „*Asbab al-Nuzul*”, tzn. „okoliczności objawienia”. Jest to komentarz zawierający egzegezę Koranu dokonywaną z punktu widzenia okoliczności „zesłania” Mahometowi danego wersetu, która decyduje np. czy dany koraniczny werset ma odniesienie jedynie do konkretnych sytuacji i osób, zaangażowanych w opisywaną tam historię, czy też jego treść miałaby w założeniu dotyczyć całej muzułmańskiej społeczności, a być może nawet i ogółu ludzkości⁹. Najważniejszym dziełem z tego gatunku jest najwcześniejszy *Kitāb Asbāb al-Nuzūl*, którego autorem jest Ali Ibn Ahmad al-Wahidi.

Kolejnym, drugim po Koranie źródłem prawa w religii muzułmańskiej jest *Sunna*¹⁰ – składa się ona z hadisów (narracji tj. opowieści o tym, co w danej sytuacji zrobił lub powiedział Mahomet, bądź co milczaco zaaprobował, albo, jak rozstrzygnął daną kwestię)¹¹ oraz z opisu życia Mahometa (z których to historii wyciągane są określone wnioski odnośnie

(Sahih Bukhari Volume 8, Book 82, Hadith 816. Hadis dostępny na stronie internetowej: www.sahih-bukhari.com)

⁷ Choć istnieją również interpretacje, że w tym przypadku Allah usunął ten werset z Koranu, a przynajmniej z jego recytacji (ściślej: werset o kamienowaniu cudzołóżników oraz o 10-krotnym ssaniu piersi dorosłej kobiety przez dorosłego mężczyznę, aby stał się dla niej w pewnym sensie jak krewny, który może przebywać z nią w tym samym domu lub zamieszkiwać pod jednym dachem), nie uchylając jednocześnie samej normy.

⁸ W większości krajów, w których prawo szariaty odgrywa znaczącą rolę w tworzeniu norm prawnych, w przypadku cudzołóstwa (tj. gdy osoby winne tego przestępstwa pozostawały w związkach małżeńskich) wymierza się karę ukamienowania, natomiast w przypadku porubstwa (tj. gdy osoby winne przestępstwa były stanu wolnego) zastosowanie ma kara chłosty w wysokości 100 batów.

⁹ Więcej na ten temat zob. A. T. Hilal, A. I. Al-Beirawi, *Understanding Usul Al-Fiqh (Principles of Islamic Jurisprudence)*, New Delhi 2007, s. 45-46.

¹⁰ Więcej na ten temat zob.: M. Sadowski, *op. cit.*, s. 205-211.

¹¹ Więcej na ten temat, *Ibidem*, s. 207.

pożądanego postępowania muzułmanów w danej sytuacji), na których to podstawie formułowane są normy prawa muzułmańskiego¹².

Dany hadis (ḥadīth) może zawierać „objawienie” pochodzące od Allaha, a wyrażone słowami Mahometa lub prezentować poglądy bądź sposoby postępowania zaaprobowane przez niego albo też zawierać przekazy dotyczące osoby samego Mahometa. Są one zatem drugim po Koranie źródłem prawa i bardzo często regulują porządek prawny w społecznościach muzułmańskich. Ponieważ zanim zostały spisane, przekaz hadisów odbywał się ustnie, niejednokrotnie budziły one wątpliwości jeśli chodzi o autentyczność przekazu lub źródeł poszczególnych narracji, dlatego przyjmuje się, że najbardziej wiarygodne hadisy to takie, gdzie ich ustny przekaz następujący pomiędzy poszczególnymi osobami nie został nigdzie zakłócony, a osoby te cieszą się dobrą reputacją. Z tego punktu widzenia wyróżnia się hadisy o różnym stopniu autentyczności, przy czym stopniowaniu podlegają zarówno hadisy pozbawione wad, jak i te dotknięte rozmaitymi wadami lub „słabościami”. Zwłaszcza w zakresie hadisów dotkniętych różnorodnymi brakami wyróżnia się szereg kategorii decydujących o „słabości” danego przekazu, który może dotyczyć integralności lub dokładności przekazu i być spowodowany np. istnieniem odmiennych hadisów przekazanych przez autorów uznawanych za bardziej wiarygodnych, godnych zaufania lub dysponujących lepszą pamięcią albo brakami w łańcuchu kolejno występujących po sobie narratorów albo z innych przyczyn np. dezorientacji narratora, który w różnych przekazach opowiadał daną historię inaczej, bądź który opowiedział daną historię swoimi słowami w sposób mogący sugerować, że jest to bezpośrednia wypowiedź Mahometa itp¹³.

Ogólnie należy zatem wskazać, że hadisy można zaklasyfikować jako:

Prawdziwe (Sahih) – przekazane równolegle przez kilka różnych źródeł, w sposób tożsamy co do treści i przez osoby wiarygodne;

Dobre (Hasan) – przekazane przez osoby wiarygodne w ramach nieprzerwanego przekazu;

Niekiedy spotkać można hadisy oznaczone jako „Hasan Sahih”¹⁴;

¹² Więcej na ten temat w: A. T. Hilal, A. I. Al-Beirawi, *op. cit.*, s. 57-58.

¹³ Szerzej na temat Sunny, w tym klasyfikacji hadisów w: I. Hilal, *Studies in usul ul fiqh*, California 2004, s. 12-18. Wersja dostępna w sieci graficznie różniąca się od wydania 3 edycji (edytowana dla potrzeb internetu przez „The Islamic Truth Group”), zawiera tożsame informacje na temat Sunny w rozdziale 4.0, s. 22-31. Książka dostępna w dniu 5 maja 2022 r. pod adresem: <https://dokumen.tips/documents/studies-in-usul-ul-fiqh-in-usul-ul-fiqh-iyad-hilal-edited-for-web-by-the-islamic.html?page=1>.

¹⁴ Uczni muzułmańscy nie są co do zasady zgodni, co oznacza takie określenie hadisu. Z pośród szeregu różnych opinii autor uważa za najbardziej prawdopodobne zdanie Imama Al-Nawawi, który uważał, że jest to określenie hadisu, który został przekazany przez różne łańcuchy narratorów, z których jedne zasługują na miano „Sahih”, a inne na „Hasan” oraz to, które zaprezentował Imam Ibn Kathir, wg. którego termin ten odnosi się do nowej kategorii oceny hadisu, znajdującym się, w zakresie wiarygodności, pomiędzy „Sahih”, a „Hasan”, tj. posiada on najwyższy stopień w kategorii „Hasan” i najniższy w kategorii „Sahih”.

Słabe (Da'if) – przekazane w sposób budzący wątpliwości, czy osoby przekazujące sobie daną historię istotnie mogły się spotkać;

Niekiedy spotkać można przekaz określany, jako „Mursal”¹⁵ lub „Munkar”¹⁶;

Sfałszowany (Maudu') – uznany za sprzeczny z innymi hadisami, przyjętymi za wiarygodne lub przekazany przez osobę co do której istnieją wątpliwości odnośnie jej wiarygodności.

Należy jednak zaznaczyć, że powyższa tematyka jest jednak bardzo szeroka, a zakres niniejszej pracy nie pozwala na inne, niż przybliżone ujęcie tej problematyki¹⁷.

Z uwagi na to, że obecnie blisko 90% wszystkich muzułmanów to sunnici, w niniejszej pracy tam, gdzie będzie to uzasadnione, zostaną przywołane tylko hadisy uznawane przez sunnitów, pochodzące od sześciu autorów, którzy przez szkoły sunnickie uznani są bez wątpienia za wiarygodnych, a ich zbiory hadisów uważane za „kanoniczne”, do których należą: Al-Buhari (Al-Bukhari)¹⁸, Muslim¹⁹, Abu-Dawud (Abi-Dawud)²⁰, An-Nasa'i²¹, Al-Tirmizi (Al-Tirmidhi)²² oraz Ibn Majah (Ibn Maga)²³.

Jak wskazano powyżej, u różnych autorów klasyfikacja danego hadisu uznawanego za wiarygodny i obowiązujący lub nie, może przebiegać różnie. Nie dotyczy to jednak hadisów, które przytacza Al-Bukhari, a także Muslim – ze względu na autorytet, jakim cieszą się ci autorzy (zwłaszcza Al-Bukhari), w związku z czym nie dokonuje się oceny pod względem

¹⁵ Zasadniczo jest tak określany przekaz pochodzący od tabi' (تَابِعٌ), co oznacza „naśladowcę” lub „następcę”, (l.mn. تابِعُونَ), czyli przedstawiciela kolejnego pokolenia muzułmanów, którzy nie byli bezpośrednimi świadkami wypowiedzi Mahometa, a jedynie podążali za lub naśladowali jego towarzyszy (ṣaḥābah) i za ich pośrednictwem otrzymali przekaz z drugiej ręki, ewentualnie może być tak określana relacja, której isnaad (łańcuch przekazu) został przerwany, co oznacza, że wśród narratorów hadisu jest ten, który nie mógł usłyszeć przekazu od tego, którego imię znajduje się bezpośrednio przed nim.

¹⁶ Narracja określana jako Munkar (منكر), tj. „Odrzucony”, „Zanegowany” jest wadliwa z powodu braków w jej dokładności. Może być to albo przekaz, który jest przekazywany przez rzetelnego narratora, ale mającego niższą pozycję od tych, którzy są uznawani za narratorów bardziej precyzyjnych albo jest to przekaz sprzeczny z innym autentycznym hadisem i jest przekazywany przez „słabego” narratora, tj. np. takiego, który ma słabą pamięć albo przekaz pochodzący od narratora, który jest wprawdzie godny zaufania, ale który różni się od relacji tego, kto jest uznawany za jeszcze bardziej godnego zaufania.

¹⁷ Bardziej szczegółowa klasyfikacja hadisów w: A. T. Hilal, A. I. Al-Beirawi, *op. cit.*, s. 66-69.

¹⁸ Muḥammad ibn Ismā'īl al-Bukhārī (بخارى) – uczony muzułmański, żyjący w IX w. na terenie ówczesnej Persji.

¹⁹ Muslim ibn al-Ḥajjāj (Muslim ibn al-Hajjaj al-Naysaburi), pełne imię: Abū al-Ḥusayn 'Asākir ad-Dīn Muslim ibn al-Ḥajjāj ibn Muslim ibn Ward ibn Kawshādh al-Qushayrī an-Naysābūrī (أبو الحسين عساكر الدين مسلم بن الحجاج بن مسلم بن وَرْد بن كَوْشَاد القشيري النيسابوري) – uczony muzułmański, żyjący w IX w. na terenie ówczesnej Persji.

²⁰ Abu Dawud Sulayman ibn al-Ash'ath as-Sijistāni, pełne imię: Abū Dāwūd (Dā'ūd) Sulaymān ibn al-Ash'ath ibn Ishāq al-Azdī al-Sijistānī (أبو داود سليمان بن الأشعث الأزدي السجستاني) – żyjący w IX wieku muzułmański uczony perski arabskiego pochodzenia.

²¹ Ahmad an-Nasa'i, pełne imię: Abū 'Abd ar-Raḥmān Aḥmad ibn Shu'ayb ibn Alī ibn Sīnān al-Nasā'ī – uczony muzułmański perskiego pochodzenia, żyjący na przełomie IX i X wieku.

²² Abu 'Isa Muḥammad at-Tirmidhi, pełne imię: Abū 'Isā Muḥammad ibn 'Isā as-Sulamī aḍ-Ḍarīr al-Būghī at-Tirmidhī (أبو عيسى محمد بن عيسى السلمي الضرير البوغي الترمذي) – uczony muzułmański, żyjący w IX w. na terenie ówczesnej Persji, autor zbioru hadisów nazywanego Jami' at-Tirmidhi.

²³ Muḥammad bin Yazid Ibn Majah al-Qazvini, pełne imię: Abū 'Abdillāh Muḥammad ibn Yazīd Ibn Mājah al-Rab'ī al-Qazwīnī (أبو عبد الله محمد بن يزيد بن ماجه الربيعي القزويني) – żyjący w IX wieku perski uczony muzułmański.

wiarygodności podawanych przez nich hadisów – są one zawsze uznawane za „Sahih” (Ṣaḥīḥ), tj. autentyczne, z kolei samych autorów nazywa się powszechnie „Sahih Bukhari” oraz „Sahih Muslim”. Z tej przyczyny autor w iniejszej pracy preferuje zasadniczo hadisy, których autorami są ci właśnie autorzy, jako, że cytowanie hadisów powszechnie uważanych za najlepsze i najbardziej wiarygodne, daje gwarancję merytorycznej poprawności formułowanych wniosków.²⁴ W przypadku pozostałych czterech „kanonicznych” autorów, chociaż ich zbiory hadisów są również uznawane za zasadniczo wiarygodne źródła, jednak niekiedy mogą pojawiać się wątpliwości co do prawdziwości lub autentyczności niektórych przekazów w nich zawartych, przez co poszczególne przekazy są na ogół klasyfikowane pod względem ich wiarygodności (zazwyczaj występują tu trzy kategorie, tj. „Sahih”, „Hasan” lub „Da’if”), a autor stara się przytaczać przekazy zakwalifikowane do dwóch pierwszych kategorii. Nawet jednak w przypadku uznania danego hadisu za „słaby” (Da’if), zdaniem zasadniczo ogółu muzułmańskich uczonych, nie odbiera mu to automatycznie powagi i nie oznacza, że nie jest możliwe na jego podstawie wyciąganie wniosków co do treści wierzeń czy praktyki postępowania wyznawców religii muzułmańskiej – uznanie bowiem przekazu za „słaby” lub wątpliwy oznacza jedynie, że musi on ustąpić przed przekazem dotyczącym tej samej problematyki, a posiadającym wyższą rangę np. „Hasan” lub „Sahih” (naturalnie o ile taki przekaz istnieje). Aby zatem treść poddawanych w wątpliwość hadisów nie wpłynęła na wartość merytoryczną pracy, autor starał się cytować przekazy uznawane za wiarygodne i niepodważalne, tj. przytaczać przekazy pochodzące ze zbiorów, których autorami są Al-Bukhari oraz Muslim, natomiast pozostałych czterech komentatorów – zasadniczo jedynie dla ilustracji lub wyjaśnienia danej kwestii, przy czym autor starał się, by także i w tej mierze przytaczać te narracje, które uznawane są co najmniej za „dobre” („Hasan”) lub „prawdziwe” / „autentyczne” („Sahih”), zaś ewentualne hadisy uznawane za „słabe” („Da’if”) w niniejszej pracy cytować jedynie pomocniczo. Z kolei życiorys Mahometa, tzn. opowiadania o wydarzeniach z jego życia, nie posiadające jednak charakteru stricte biografii, dotyczą wojen, które wszczynął Mahomet i w których brał udział („Maghāzī”) oraz opowieści o nim samym, zwłaszcza o jego słowach i czynach („Sīra”), które z czasem uległy połączeniu. Wśród biografii Mahometa największym szacunkiem cieszy się Sīratu Rasūli l-Lāh (سيرة رسول الله) lub

²⁴ Zwłaszcza zbiór tego pierwszego uznawany jest powszechnie za bezsprzecznie wiarygodne arcydzieło, ustępujące jedynie Koranowi (złożenie przez muzułmanina przysięgi na zbiór hadisów, którego autorem jest Al-Bukhari ma prawie taką samą wagę i znaczenie, jak złożenie przysięgi na Koran). Dlatego też obaj autorzy nazywani są „Sahih”, czyli „prawowierny” lub „autentyczny”, a ich zbiory hadisów funkcjonują jako „Sahih Bukhari” i „Sahih Muslim”, tj. zbiory przekazów, co do których nie ma możliwości sporu, czy zakwestionowania ich treści.

pisany na sposób zachodni „Sirat Rasul Allah” („Życie wysłannika Allaha”), którego autorem jest, urodzony w ok. 704 roku w Medynie, Muhammad Ibn Ishak Ibn Jasar (Ibn Ishāq), czy późniejszy *As-Sīrah an-Nabawiyyah* (السيرة النبوية), lub pisany na sposób zachodni „As-sirah Nabawiyyah” („Życie Proroka”), którego autorem był żyjący na przełomie VIII i IX wieku Abu Muhammad 'Abd al-Malik ibn Hisham ibn Ayyub al-Himyari al-Mu'afiri al-Baṣri (Ibn Hishām).

Kolejnym źródłem prawa jest *Idźma* (Ijmā'), czyli konsensus wszystkich (a przynajmniej znacznej większości) uczonych muzułmańskich²⁵. Opiera się on na wypowiedziach Mahometa, iż wspólnota muzułmańska (Umma / Ummah) nie może zgodnie zbłądzić²⁶. Jest on stosowany w tych przypadkach, gdy ani Koran, ani Sunna nie zawiera rozstrzygnięcia danego problemu, np. szczegółowych zasad odbywania pielgrzymek²⁷.

Ostatnim ze źródeł prawa muzułmańskiego jest *Kijas* (Qiyas), czyli wyciąganie wniosków na zasadzie analogii w sytuacji, gdy ani Koran, ani Sunna nie rozstrzyga danej kwestii²⁸ np. Koran co do zasady zabrania picia wina, ale nie ma w nim mowy o innych alkoholach, zwłaszcza o tych, które nie były wówczas znane. Na podstawie analogii zakaz spożycia rozciągany jest na wszystkie inne alkohole, nie tylko na wino, a prócz tego na inne substancje psychoaktywne²⁹.

Dwa ostatnie źródła prawa są jednak niekiedy kwestionowane przez uczonych muzułmańskich, dlatego autor w niniejszej pracy je pomija³⁰.

Wyjaśnienia pojęć

Wyznawców religii muzułmańskiej nazywa się wyznawcami islamu, muzułmanami lub muzułmanówami. Z uwagi na fakt, iż słowo „islam” (إسلام), pochodzące od czasownika „aslama” (أسلم), oznaczającego „poddąć się”, „ulec”, oznacza całkowitą uległość (względem woli Allaha), zaś „muzułmanin” (مُسْلِم) oznacza kogoś, kto całkowicie „poddął się”

²⁵ Więcej na ten temat zob. A. T. Hilal, A. I. Al-Beirawi. *op. cit.*, s. 77-79.

²⁶ I. Hilal, *op. cit.*, s. 22-24. Wersja dostępna w sieci graficznie różniąca się od wydania 3 edycji (edytowana dla potrzeb internetu przez „The Islamic Truth Group”), zawiera tożsame informacje na powyższy temat, s. 38-43. Książka dostępna w dniu 5 maja 2022 r. pod adresem: <https://dokumen.tips/documents/studies-in-usul-ul-fiqh-in-usul-ul-fiqh-iyad-hilal-edited-for-web-by-the-islamic.html?page=1>.

²⁷ Więcej na ten temat zob. M. Sadowski, *op. cit.*, s. 219-228.

²⁸ Więcej na ten temat w: A. T. Hilal, A. I. Al-Beirawi, *op. cit.*, s. 83-84 I. Hilal, *op. cit.*, s. 24-25. Wersja dostępna w sieci graficznie różniąca się od wydania 3 edycji (edytowana dla potrzeb internetu przez „The Islamic Truth Group”), zawiera tożsame informacje na powyższy temat, s. 45-46. Książka dostępna w dniu 5 maja 2022 r. pod adresem: <https://dokumen.tips/documents/studies-in-usul-ul-fiqh-in-usul-ul-fiqh-iyad-hilal-edited-for-web-by-the-islamic.html?page=1>.

²⁹ Więcej na ten temat zob. M. Sadowski, *op. cit.*, s. 228-232.

³⁰ Tak np. A. T. Hilal, A. I. Al-Beirawi. *op. cit.*, s. 90 w odniesieniu do *Kijas*.

(Allahowi), innymi słowy w pewnym sensie „niewolnika Allaha”, autor, ze względu na konotacje związane z powyższymi definicjami oraz ze względu na fakt, że można być poddanym Allahowi tylko i wyłącznie przyjmując z pełnym poddaniem i bez żadnego oporu decyzje Mahometa³¹, nie będzie jednak w niniejszej pracy używać zwrotu "mahometanin" oraz "wyznawca religii mahometańskiej", będzie natomiast posługiwać się odpowiednio zwrotem „muzułmanin” oraz „wyznawca religii muzułmańskiej”, jako terminami bardziej zrozumiałymi dla polskiego czytelnika. Z tych samych względów autor będzie także używać imienia „Mahomet”, tj. spolszczonej wersji imienia „Muhammad”, zamiast posługiwania się pełnym imieniem, tj. Abū al-Qāsim Muḥammad ibn ‘Abd Allāh ibn ‘Abd al-Muṭṭalib ibn Hāshim, chyba, że w danym przypadku uzasadnione będzie podejście odmienne (np. w związku z dokonywanym przekładem). Ponadto, w tłumaczeniach hadisów, dla lepszego rozumienia tekstu, autor zasadniczo pomijał zwyczajowo używane gdzieś zwroty dotyczące Mahometa i jego towarzyszy oraz np. Aiszy, jak: „matka wierzących”, „niech Allah go (ją) błogosławi i udzieli mu (jej) pokoju (zbawienia)”, „niech pokój będzie z nim (z nią) lub „niech Allah będzie z niego (niej) zadowolony” itp. Nadto, autor w dokonywanym przekładzie hadisów z języka angielskiego na język polski, zasadniczo zachowuje transliterację imion, przyjętą przez tłumaczy hadisów z języka arabskiego na język angielski, dlatego też niekiedy imię danej postaci będzie występować w różnych transliteracjach np. Aisza (tj. najmłodsza i ulubiona żona Mahometa, którą poślubił, gdy miała 6 lat i skonsumował małżeństwo, gdy miała lat 9), może występować w pracy jako: Aisza, Aisha, A’isha, Aishah, ‘Aishah itp.

W przypadku hadisów istnieją różne sposoby numeracji danego przekazu, wynikające z różnego ujęcia historii w różnych kolekcjach. Strona www.sunnah.com, z której autor korzysta w niniejszej pracy, zawiera numerację hadisów bazującą na przekazach ujętych w poszczególne księgi, dlatego w przypisach do danego hadisu po wskazaniu autora (np. Sahih Bukhari), podaje on numer księgi i danego hadisu, tak jak podawana jest ona w tłumaczeniu

³¹ O powyższym świadczyć może np. treść pierwszej części wersetu 80 sury 4 (An-Nisa): „Ktokolwiek słucha Posłańca, ten słucha Boga.” (*Koran* w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986) lub treść wersetu 65 sury 4 (An-Nisa): „Ale nie! Na twego Pana! Oni nie uwierzą, dopóki nie uczynią ciebie sędzią w tym, co jest przedmiotem sporu między nimi. Potem nie znajdą już w sobie sprzeciwu co do tego, co rozstrzygnąłeś, i poddadzą się całkowicie.” (*Koran* w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986) lub treść wersetu 36 sury 33 (Al-Ahzab): „Kiedy zdecydował Bóg i Jego Posłaniec jakąś sprawę, to nie godzi się ani wierzącemu, ani wierzącej, aby mieli inny wybór w tej sprawie. A kto nie słucha Boga i Jego Posłańca, ten zbłądził w sposób oczywisty.” (*Koran* w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986) lub wersety 31-32 sury 3 (Al-Imran): „Powiedz: „Jeśli kochacie Boga, to postępujcie za mną! Wtedy i Bóg będzie was miłował i przebaczy wam wasze grzechy. Bóg jest przebaczący, litościwy!”. Powiedz: „Słuchajcie Boga i Posłańca! A jeśli się odwróciacie...zaprawdę, Bóg nie kocha niewiernych!”” (*Koran* w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986).

na język angielski tj. Book / Hadith. Natomiast np. strona www.quranx.com, podaje numerację wg. USC-MSA web (English) reference, opartą o podział na Tom (Volume), Księgę (Book) i wreszcie sam Hadith, dlatego w niektórych przypadkach autor podaje także odnośnik do strony www.quranx.com, aby można było sprawdzić dany przekaz w innym źródle, co nie powinno być trudne, bowiem obie strony w przypadku danego hadisu podają w jego „metryce” oba sposoby numeracji.

Koran podzielony jest na odpowiedniki rozdziałów (obecnie w Koranie jest ich 114), a każdy rozdział – Sūrah (سورة), składa się z wersetów – ‘Āyāt (آيات). Werset – ‘Āyah (آية) tłumaczony jest często, w kontekście Koranu, jako „znak” lub „cud” (Allaha). Autor w odniesieniu do poszczególnych treści Koranu w posługuje się natomiast w niniejszej pracy pojęciami „sura” i „werset”, jako bliższym polskiemu czytelnikowi.

Kary w klasycznym prawie islamu

W klasycznym prawie islamu istnieją trzy rodzaje kar wymierzanych za popełnianie przestępstwa: kary Ḥudūd (حدود) / Hudud / Hudood (l.poj. Hadd), czyli kary „nakazane” lub „przepisane” (przez Allaha), gdzie wymiar kary wynika z Koranu lub z Sunny i nie może być zmieniony przez sędziego, kary Qiṣās (قصاص) / Qisas, czyli kary „odwetu” lub „zemsty” zgodnej z zasadą talionu, gdzie sprawcy, za zabójstwo lub umyślne uszkodzenie ciała, wymierza się taką samą lub podobną krzywdę, jaką wyrządził on swojej ofierze oraz kary Ta’zir (تعزير) / Ta’zeer / Tazir, czyli kary za pozostałe przestępstwa, za które nie określono kary w Koranie lub w Sunnie i nie podlegają karaniu na mocy Ḥudūd lub Qiṣās, gdzie wymierzana kara, w zakresie jej wysokości oraz użytego środka karnego, zależy od uznania sędziego.³² Jako przykład zastosowania takiej kary można wymienić np. odmowę uczestnictwa przez muzułmanina w publicznych modlitwach lub postach³³. Wśród państw, w których powyższe kary mają praktyczne zastosowanie, można wymienić: Iran, Nigerię, Arabię Saudyjską, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Pakistan, czy Jemen.

Kara Hadd

Muzułmańscy uczeni są powszechnie zgodni co do tego, że do przestępstw pociągających za sobą wymierzenie kary Hadd należy: cudzołóstwo / nierząd (zinā), spożywanie środków

³² Więcej na ten temat w: M. Cammack, *Islamic Law and Crime in Contemporary Courts*, s 2-7. Artykuł dostępny w dniu 5 maja 2022 r. pod adresem: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2567572.

³³ R. Peters, *Crime and punishment in islamic law. Theory and Practice from the Sixteenth to the Twenty-first Century*, Amsterdam University. Cambridge University Press 2005. s. 66.

odurzających (shurb alkhamr), oskarżenie o popełnienie cudzołóstwa³⁴ (qadhf), niektóre rodzaje kradzieży (sariqa) oraz rozbój / bandytyzm³⁵ (ḥiraba). Wśród przedstawicieli muzułmańskich szkół prawa nie ma natomiast powszechnej zgody, czy w tym zakresie należy uwzględnić również trzy inne przestępstwa, tj.: publiczne porzucenie religii muzułmańskiej (ridda), homoseksualizm³⁶ (liwāt) oraz morderstwo / zabójstwo z premedytacją w celu dokonania rabunku (gḥila).³⁷ Wszystkie kary Hudud za powyższe przestępstwa muszą być wykonywane publicznie, a ich katalog obejmuje np.: śmierć przez ukamienowanie, chłostę, amputację kończyny (kończyn), czy ukrzyżowanie. Jak wynika z powyższego, w klasycznym prawie islamu kradzież zagrożona jest sankcją karną ustaloną odgórnie, jako „prawo Allaha” i nie może być zamieniona na inną karę przez sędziego lub władcę.

Rozstrzygnięcie kwestii kradzieży w Koranie

Aby przekonać się, jak Koran reguluje kwestię kradzieży i kary za ten czyn, należy sięgnąć do wersetu 38 sury 5 (Al-Ma'idah – „Stół Zastawiony”). Werset ten w oryginale arabskim prezentuje się następująco:

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Poniżej zostaną przedstawione tłumaczenia tego wersetu na język polski w przekładach według Józefa Bielawskiego, Jana Murzy Buczackiego oraz Musy Çaxarxan Czachorowskiego. Ponadto, z uwagi na fakt, iż większość z dostępnych w obszarze kultury zachodu tłumaczeń Koranu to przekłady na język angielski, powyższe tłumaczenia zostaną

³⁴ Naturalnie w tym przypadku chodzi o oskarżenie, które okazało się być bezpodstawne.

³⁵ Użyty w tym przypadku termin „ḥiraba” oznaczający m.in. „piractwo”, które w języku polskim znajduje, jak się wydaje, najbliższy odpowiednik w terminie „zbojactwo” / „rozbójnictwo”, sprowadza się do użytego w tekście „armed robbery” / „banditry” (co można z kolei przetłumaczyć jako „napad z bronią w rękę” / „bandytyzm”), czyli ogólnie rzecz ujmując do rozbój.

³⁶ Autor przetłumaczył użyty w tym miejscu w tekście wyraz „sodomy”, jako „homoseksualizm”, po pierwsze z uwagi na uniknięcie rozpowszechnionego lecz błędnego rozumienia tego terminu, jako odnoszącego się tylko i wyłącznie do zaburzeń preferencji seksualnych polegających na odbywaniu relacji seksualnych z zwierzętami, a po drugie dlatego, że dewiacja ta, w przeciwieństwie do homoseksualizmu, nie podlega, zdaniem większości muzułmańskich uczynych, ukaraniu karą Hadd, tylko Ta'zeer (tak np. w fatwie nr 197803 zamieszczonej na stronie Islamweb.net pod adresem: <https://www.islamweb.com/en/fatwa/197803/punishment-of-having-sex-with-an-animal>. Dostęp: 5 maja 2022 r.).

³⁷ J. Brown, *Stoning and Hand Cutting: Understanding the Hudud and the Shariah in Islam*, Yaqeen Institute for Islamic Research. 2016. Opracowanie dostępne 5 maja 2022 r. pod adresem: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/stoning-and-hand-cutting-understanding-the-hudud-and-the-shariah-in-islam>. Zbliżony katalog przestępstw za popełnienie których wymierza się karę Hadd został określony w: M. Cammack, *op. cit.*, s. 3. Artykuł dostępny w dniu 5 maja 2022 r. pod adresem: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2567572. Podobnie w: R. Peters, *op. cit.*, s. 7 oraz 53.

zestawione z szeregiem najpopularniejszych przekładów anglojęzycznych, których autorami są: Muhammad Asad, M. M. Pickthall, T. B. Irving, Yusuf Ali, Shakir, Wahiduddin Khan oraz – mimo, że jest częstokroć krytykowana przez muzułmańskich autorów, jako niewiarygodna, a do tego jako kobieta nieuprawniona, aby występować w roli muzułmańskiego nauczyciela – Laleh Bakhtiar.

Przekłady na język polski

Werset 38 sury 5 (Al-Ma'idah) stanowi:

„Złodziejowi i złodziejce obcinajcie ręce w zapłatę za to, co oni popełnili. To jest przykładowa kara od Boga. Bóg jest potężny, mądry!”³⁸

lub według innego tłumaczenia:

„Ucinaj ręce złodziejom, mężczyznom czy niewiastom, za karę ich występku; jest to kara jaką Bóg na nich naznaczył, jest On potężny i mądry”³⁹.

albo

„Złodziejowi i złodziejce obetnijcie ręce za to, co uczynili. To jest kara ostrzegająca od Boga. Bóg jest Potężny, Mądry”⁴⁰.

Jak wynika z powyższego, wszystkie najpopularniejsze tłumaczenia Koranu na język polski są zgodne, że obcięcie ręki jest adekwatną karą dla osoby dopuszczającej się kradzieży, bez względu na jej płeć.

Przekłady na język angielski

Z kolei najpopularniejsze przekłady wersetu 38 sury 5 (Al-Ma'idah) na język angielski są następujące:

„Dla mężczyzny który kradnie, i kobiety, która kradnie, odetnijcie rękę któregośkolwiek z nich za to, co uczynili, jako środek odstraszący ustanowiony przez Boga: albowiem Bóg jest wszechmocny, mądry.”⁴¹

„Jeśli chodzi o złodzieja, zarówno mężczyznę, jak i kobietę, odetnijcie im ręce. Jest to odpłata za ich własne czyny, przykładowa kara od Allaha. Allah jest potężny, mądry.”⁴²

³⁸ Sura 5 (Al-Ma'idah), werset 38. Koran w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986

³⁹ Sura 5 (Al-Ma'idah), werset 42. Koran w przekładzie wg. Jana Murzy Buczańskiego. Dostępna na stronie: www.planetaislam.com w zakładce „Polskie tłumaczenie znaczenia Koranu wg Jana Murzy Buczańskiego (z 1858 roku)” Dostęp: 6 lutego 2020 r.

⁴⁰ Sura 5 (Stół zastawiony), werset 38. *Koran w przekładzie według Musa Çaxarxan Czachorowskiego*, Białystok 2018.

⁴¹ Werset 5:38 w Koranie w przekładzie według: Muhammad Asad. Dostępny na stronie: www.islamawakened.com w zakładce „Qur'an”, pod hasłem „Qur'an Index. Dostęp: 7 lutego 2020 r.

⁴² Werset 5:38 w Koranie w przekładzie według: M. M. Pickthall. Dostępny na stronie: www.islamawakened.com w zakładce „Qur'an”, pod hasłem „Qur'an Index. Dostęp: 7 lutego 2020 r.

„Złodziejowi, bez względu na to, czy jest mężczyzną, czy kobietą, powinno się jemu lub jej obciąć ręce jako karę za wszystko, cokolwiek on lub ona zasłużyli, jako przykład podany przez Boga. Bóg jest potężny, mądry”⁴³.

„Jeśli chodzi o złodzieja, mężczyznę lub kobietę, odetnijcie mu ręce: przykładna kara, od Allaha, za ich przestępstwo: a Allah jest wywyższony w mocy”⁴⁴.

„I (jeśli chodzi o) mężczyznę, który kradnie, i kobietę, która kradnie, odetnijcie ich ręce jako kara za to, co zasłużyli, przykładna kara od Allaha; a Allah jest potężny, mądry”⁴⁵.

„Odetnijcie ręce złodziejom, bez względu na to, czy są oni mężczyznami czy kobietami, jako [odstraszającą] karę od Boga za to, co uczynili. Bóg jest wszechmogący i mądry”⁴⁶.

„A jeśli chodzi o tego, który jest złodziejem i o tą, która jest złodziejką, to odetnijcie ich ręce, aby wynagrodzić za to, na co zasłużyli, na przykładną karę od Boga. A Bóg jest Wszechmogący, Mądry”⁴⁷.

Jak widać, anglojęzyczne przekłady Koranu potwierdzają treść powyższej normy, zarówno w odniesieniu do osoby sprawcy, jak i sankcji karnej za popełniony czyn.

Od powyższej kary wymierzanej za kradzież należy odróżnić nie tylko karę za „szerzenie zepsucia na ziemi”⁴⁸ (oraz za sprzeciw wobec nauk i roszczeń Mahometa), która przewidziana jest także w surze 5 (Al-Ma'idah), w wersetach 33-34,⁴⁹ ale przede wszystkim sytuację, w

⁴³ Werset 5:38 w Koranie według: w przekładzie T. B. Irving. Dostępny na stronie: www.islamawakened.com w zakładce „Qur'an”, pod hasłem „Qur'an Index. Dostęp: 7 lutego 2020 r.

⁴⁴ Werset 5:38 w Koranie w przekładzie według: Yusuf Ali. Dostępny na stronie: www.islamawakened.com w zakładce „Qur'an”, pod hasłem „Qur'an Index. Dostęp: 7 lutego 2020 r.

⁴⁵ Werset 5:38 w Koranie w przekładzie według: Shakir. Dostępny na stronie: www.islamawakened.com w zakładce „Qur'an”, pod hasłem „Qur'an Index. Dostęp: 7 lutego 2020 r.

⁴⁶ Werset 5:38 w Koranie w przekładzie według: Wahiduddin Khan. Dostępny na stronie: www.islamawakened.com w zakładce „Qur'an”, pod hasłem „Qur'an Index. Dostęp: 7 lutego 2020 r.

⁴⁷ Werset 5:38 w Koranie w przekładzie według: Dr. Laleh Bakhtiar. Dostępny na stronie: www.islamawakened.com w zakładce „Qur'an”, pod hasłem „Qur'an Index. Dostęp: 7 lutego 2020 r.

⁴⁸ Termin „szerzenie zepsucia na ziemi” podlega interpretacji, zwykle jednak może zawierać w sobie takie przestępstwa, jak: zdrada stanu / odstępstwo od wiary muzułmańskiej, piractwo (wydaje się, że właściwszym terminem byłoby „zbójnictwo”), gwałt, czy homoseksualizm.

⁴⁹ „Zapłatą dla tych, którzy zwalczają Boga i Jego Posłańca i starają się szerzyć zepsucie na ziemi, będzie tylko to, iż będą oni zabici lub ukrzyżowani albo też obetnie im się ręce i nogę naprzemianległe, albo też zostaną wypędzeni z kraju. Oni doznają hańby na tym świecie i kary bolesnej w życiu ostatecznym. Z wyjątkiem tych, którzy się nawrócą, zanim przejmiecie władzę nad nimi. I wiedźcie, że Bóg jest przebaczący, litościwy!” Sura 5 (Al-Ma'idah), wersety 33-34. *Koran* w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986. lub

„Nagrodą dla tych, którzy walczą przeciw Bogu i Jego Prorokom, i którzy usiłują rozciągnąć zepsucie na ziemi, będzie śmierć i męczarnie; wy im obetniecie na przemian ręce i nogi, i na wygnanie z ich ojczyzny skazecie, taka będzie dla nich zniewaga, którą na tym świecie okryci zostaną, a na tamtym srogo męczarnie będą ich udziałem. Wiedźcie, że ci którzy się upamiętają przed śmiercią, doświadczą pobażania i miłosierdzia Bożego.” Sura 5 (Al-Ma'idah), wersety 37-38. *Koran* w przekładzie wg. Jana Murzy Buczańskiego. Dostępna na stronie: www.planetislam.com w zakładce „Polskie tłumaczenie znaczenia Koranu wg Jana Murzy Buczańskiego (z 1858 roku)”. Dostęp: 8 lutego 2020 r., lub „Karą dla tych, którzy walczą przeciwko Bogu i Jego Wysłannikowi i starają się szerzyć na ziemi zepsucie, będzie to, że zostaną zabici lub ukrzyżowani, lub odcięte im będą naprzemianległe ręce i nogi, lub zostaną wygnani ze swojej ziemi. Taka czeka ich hańba na tym świecie, a w życiu ostatecznym kara bolesna. Z wyjątkiem tych, którzy okażą skruchę, zanim znajdą się w waszej władzy.

której kradzieży łupów podczas zbrojnego najazdu na innowierców dokonuje muzułmanin, a okradanym jest nie-muzułmanin. Taki rodzaj kradzieży, będący elementem muzułmańskiej agresji zbrojnej na innowierców, nie tylko nie podlega jakiegokolwiek karze, ale jest przez Allaha wprost obiecywany swoim wyznawcom, o czym mówi werset 20 sury 48 (Al-Fath), tj. „Zwycięstwo”,⁵⁰ choć nie w pełnym zakresie, a jedynie w wysokości 80%, bowiem 20% ukradzionych łupów należna była wówczas Mahometowi, o czym mowa jest z kolei w wersecie 41 sury 8 (Al-Anfal), tj. „Łupy”⁵¹. Liczne przekazy zawierające wypowiedzi Mahometa pochwalające zbrojne napaści na nie-muzułmanów i na okradanie ich, zawarte są także w Sunnie⁵².

Wiedźcie, że Bóg jest Przebaczający, Miłosiwy.” Sura 5 (Stół zastawiony), wersety 33-34. *Koran* w przekładzie według Musa Çaxarxan Czachorowskiego, Białystok 2018.

⁵⁰ „Bóg obiecał wam liczne łupy, które weźmiecie. On przyśpieszył to dla was, a powstrzymał ręce ludzi od was, aby to było znakiem dla wiernych i aby On poprowadził was drogą prostą.” Sura 48 (Al-Fath), werset 20. *Koran* w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986 lub „Bogate łupy były za nie nagrodą, Bóg albowiem jest potężny i mądry. On wam je przyobiecał i spieszył się uczynić was ich posiadaczami. On odwracał od was żelazo waszych nieprzyjaciół, iżby dać dowód swojej opieki dla wiernych, a was utwierdzić w prawdziwej wierze.” Sura 48 (Al-Fath), wersety 19-20. *Koran* w przekładzie wg. Jana Murzy Buczackiego. Dostępna na stronie: www.planetaislam.com w zakładce „Polskie tłumaczenie znaczenia Koranu wg Jana Murzy Buczackiego (z 1858 roku)”. Dostęp: 8 lutego 2020 r. lub „Bóg obiecał wam znaczną zdobycz, którą zagarniecie. On przyspieszył wam to, a powstrzymał ręce ludzi od was, aby było to znakiem dla wiernych i aby poprowadził was drogą prostą.” Sura 48 (Zwycięstwo), werset 20. *Koran* w przekładzie według Musa Çaxarxan Czachorowskiego, Białystok 2018.

⁵¹ „I wiedźcie, iż cokolwiek weźmiecie w postaci łupów, to piąta część należy do Boga i Jego Posłańca, do jego krewnych i sierot, do ubogich i do podróżnego - jeśli wierzycie w Boga i w to, co zesłaliśmy Naszemu słudze w dniu rozdzielenia, w dniu spotkania dwóch zastępów. A Bóg jest nad każdą rzeczą wszechwładny!” Sura 8 (Al-Anfal), werset 41. *Koran* w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986 lub „Pamiętajcie! że piąta część łupów, winni jesteście Bogu, Prorokowi, rodzicom, krewnym, sierotom, podróżującym i ubogim; jeżeli wierzycie w Boga, i w to co On objawił słudze swemu, w owym dniu pamiętnym, gdy się dwa wojska spotkały.” Sura 8 (Al-Anfal), werset 42. *Koran* w przekładzie wg. Jana Murzy Buczackiego. Dostępna na stronie: www.planetaislam.com w zakładce „Polskie tłumaczenie znaczenia Koranu wg Jana Murzy Buczackiego (z 1858 roku)”. Dostęp: 8 lutego 2020 r. lub „I wiedźcie, że jeśli weźmiecie jakąkolwiek zdobycz, to piąta część należy do Boga i Wysłannika, do bliskich krewnych i sierot, do ubogich i pielgrzymujących – jeśli wierzycie w Boga i w to, co My zesłaliśmy Naszemu słudze w dniu rozróżnienia, w dniu spotkania się dwóch zastępów. Bóg każdą rzecz ma w Swojej mocy!” Sura 8 (Zdobycz), werset 41. *Koran* w przekładzie według Musa Çaxarxan Czachorowskiego, Białystok 2018.

⁵² Zrelacjonował Abu Huraira: Wysłannik Allaha powiedział: „Allah zapewnia temu, kto walczy w Jego Sprawie i którego motywacją do wyruszenia jest nic innego, jak tylko Dżihad w Jego Sprawie i wiara w Jego Słowo, że On pozwoli mu wejść do Raju (jeśli zostanie męczennikiem) lub przyprowadzi z powrotem do miejsca jego zamieszkania, z którego wyruszył, ze zdobytą nagrodą i łupem. Sahih Bukhari Book 57, Hadith 3123. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 9 lutego 2020 r. oraz przekazał `Urwa-al-Bariqi: Prorok powiedział: „Konie są zawsze źródłem dobra, a mianowicie nagród (w życiu ostatecznym) i łupów, aż do Dnia Zmartwychwstania”. Sahih Bukhari, Book 57, Hadith 3119. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 9 lutego 2020 r.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 4, Book 53, Hadith 348, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 9 lutego 2020 r. oraz Zrelacjonował `Urwa Al-Bariqi: Prorok powiedział: „Dobro pozostanie (jako trwała cecha) na czołach koni (dla Dżihadu) aż do Dnia Zmartwychwstania, ponieważ przyniosą one albo nagrodę (w życiu ostatecznym) albo (wojenny) łup (na tym świecie).” Sahih Bukhari, Book 56, Hadith 2852. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 9 lutego 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 4, Book 52, Hadith 104, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 9 lutego 2020 r. oraz `Urwa al-Bariqi zrelacjonował Wysłannika Allaha mówiącego to: Dobro jest przywiązane do końskiej grzywy. Powiedziano do niego: Wysłanniku Allaha, dlaczego tak jest? On

Szczegółowe normy dotyczące kary za kradzież

Pojawia się natomiast w tym miejscu pytanie o to, jaka część ręki podlega obcięciu – czy będzie to całe ramię, przedramię czy może dłoń albo tylko palce, a także czy istnieje granica wartości ukradzionej rzeczy, poniżej której kara mitylacyjna nie znajduje zastosowania, nadto czy są wyjątki w zakresie okoliczności lub osoby sprawcy, ewentualnie pokrzywdzonego, gdzie kary tej się nie stosuje oraz czy możliwe jest uniknięcie kary np. w przypadku pojednania pokrzywdzonego ze sprawcą i w końcu co należy uczynić w przypadku recydywy. Na te pytania Koran nie daje bezpośredniej odpowiedzi, dla ustalenia pełnego zakresu tej normy prawnej niezbędne jest zatem odwołanie się do komentarzy do Koranu oraz do kolejnego po Koranie źródła prawa, tj. Sunny.

Asbāb al-Nuzūl – okoliczności „objawienia”

Przegląd komentarzy dotyczących powyższego koranicznego wersetu należy rozpocząć od Asbāb al-Nuzūl, czyli komentarza prezentującego historyczne tło „ujawnienia” przez Mahometa tego wersetu, innymi słowy konkretną sytuację, w której wyrecytował on ten werset. Tafsir, którego autorem jest Alī ibn Ahmad al-Wāhidī, opisując okoliczności „zesłania” powyższego „objawienia”, powołuje się na narrację, którą przekazał Said al-Kalbi i przytacza okoliczności powstania wersetu o obcinaniu dłoni złodziejowi, który został przez Mahometa ujawniony po tym, jak Tu‘mah ibn Ubayriq ukradł zbroję⁵³.

W tym kontekście należy zauważyć, że w starożytności na obszarze Bliskiego Wschodu zasadniczą karą za kradzież był obowiązek zapłaty wielokrotności wartości skradzionej rzeczy. Taka regulacja przewidywana była przez Kodeks Hammurabiego⁵⁴, jak i przez Torę⁵⁵. Ibn Kathir w komentarzu do Koranu (o czym niżej) podaje natomiast, iż kara amputacji ręki za kradzież stosowana była na Półwyspie Arabskim jeszcze w czasach przed Mahometem i została zasadniczo przejęta przez religię muzułmańską. Na podstawie treści powyższego tafsiru wydaje się jednak możliwe postawienie także innej tezy, iż w prawie

(Prorok powiedział): Ze względu na nagrodę i łup aż do Dnia Sądu. Sahih Muslim, Book 33, Hadith 1873b. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 9 lutego 2020 r.

⁵³ Al-Wahidi, *Al-Wahidi's Asbab al-Nuzul. Great Commentaries on the Holy Qur'an*. Translated by Mokrane Guezou, s. 93 Dostępny na stronie: www.risscjo.com w zakładce „Publications”. Dostęp: 10 lutego 2020 r. Tożsamy przekaz zawarty jest w: Alī ibn Ahmad al-Wāhidī. *Asbāb al-Nuzūl by: Alī ibn Ahmad al-Wāhidī* w tłumaczeniu Mokrane Guezou. Edited and with a brief Introduction by Yousef Meri. Dostępny na stronie: www.altafsir.com, w rozszerzeniu: „Asbab Al-Nuzul by Al-Wahidi”. Dostęp: 10 lutego 2020 r., s. 93.

⁵⁴ Standardowa kompensacja za kradzież wynosiła 10-krotność wartości rzeczy skradzionej (przy czym ulegała ona zwiększeniu się do 30-krotności w przypadku kradzieży rzeczy należącej do pałacu lub świątyni, gdy sprawca nie miał świadomości, że dana rzecz należy do pałacu lub świątyni, ewentualnie wymierzna była kara śmierci – w przypadku niewypłacalności sprawcy).

⁵⁵ Rozdział 22 Księgi Wyjścia w wersety 1-14 przewiduje zasadniczą kompensację w wysokości 2-krotności wartości rzeczy.

islamu nie została „prewencyjnie” uregulowana kwestia kary za kradzież, a stało się tak dopiero wtedy, gdy Mahomet znalazł się w sytuacji, w której należało ukarać sprawcę takiego czynu.

Komentarze uczonych muzułmańskich

Komentarze klasyczne

Poniżej zostaną przedstawione komentarze „klasyczne” interpretujące werset 38 sury 5 (Al-Ma'idah), przy czym każdy tafsir zostanie przedstawiony z powołaniem się na jego autora.

Tafsir Ibn 'Abbas

Tafsir komentując ten werset, koncentruje się na sprawiedliwości Allaha, który w gniewie wymierza słuszną karę złodziejowi i przebacza pokutującemu, podając, że jeśli chodzi o złodzieja, zarówno mężczyznę, jak i kobietę, należy odciąć im prawe dłonie. Jest to odpłata za ich własne czyny, jako kara za kradzież, przykładna kara od Allaha i hańba dla nich od Allaha. Allah jest potężny, okazując swój gniew wobec złodzieja i mądry w tym, że wydał na niego wyrok odcięcia ręki. Ale kto żałuje za swoje złe uczynki po swojej kradzieży i ukarany za to naprawia to, co jest między nim, a jego Panem przez pokutę, Allah mu wybaczy, gdyż jest miłosierny wobec tego, który żałuje⁵⁶.

Tafsir al-Jalalyn

Kolejny „klasyczny” tafsir w odniesieniu do powyższego wersetu wyjaśnia, że złodziejowi za kradzież, czy to mężczyźnie, czy kobiecie, powinna być odcięta prawa ręka – od nadgarstka. Tafsir podaje, że zgodnie z sunną kara ta ma zastosowanie w przypadku kradzieży mienia o wartości ćwierci dinara i większej. W razie powtórnej kradzieży, złodziejowi należy uciąć lewą stopę – od kostki. Przy kolejnych kradzieżach należy odciąć najpierw lewą dłoń, a następnie prawą stopę, po czym w razie kolejnego powrotu złodzieja do kradzieży, należy zastosować karę uznaniową. Tafsir wyjaśnia też, że kto pokutuje po swoim złym uczynku, powstrzymuje się od kradzieży i naprawia swoje czyny, może uzyskać przebaczenie Allaha. Jednakże prawo ofiary do wykonania kary amputacji i przywrócenia jej własności nie zostaje [automatycznie] zniesione po odbyciu przez złodzieja pokuty. W rzeczywistości, jak wyjaśniono w Sunnie i tego samego zdania jest al-Shāfi'ī, że tylko wtedy, gdy zostanie on

⁵⁶ Ibn 'Abbas. Tafsir Ibn 'Abbas, *op. cit.*, Dostęp: 10 luty 2020 r.

Tożsama treść znajduje się w tafsirze: Tanwīr al-Miqbās min Tafsīr Ibn 'Abbās. Attributed variously to: 'Abdullāh Ibn 'Abbās Muḥammad al-Firūzabādī w tłumaczeniu Mokrane Guezzou. Edited and with a brief Introduction by Yousef Meri. s. 118. Dostępny na stronie: www.altafsir.com, w rozszerzeniu: “Tafsir Ibn-'Abbas in English”. Dostęp: 10 luty 2020 r.

ułaskawiony przed zabraniem go do imama, możliwe jest odstąpienie od wykonania kary amputacji^{57, 58}.

Tafsir Ibn Kathir

Kolejny „tradycyjny” tafsir wyjaśnia, że „Allah nakazuje i zarządza, aby ręka złodzieja, mężczyzny lub kobiety została odcięta”. Tafsir podaje również, że w czasach Jahiliyyah (tzw. „ignorancji” tzn. przed nadejściem religii muzułmańskiej), była to kara wymierzana złodziejowi, która została utrzymana przez religię muzułmańską, ale jednocześnie uległa modyfikacji, podobnie, jak tzw. okup krwi⁵⁹. Modyfikacja ta, zdaniem autora tafsiru polegała na wprowadzeniu kilku warunków, które muszą zostać spełnione, zanim ta kara zostanie wykonana. W dalszej części tafsiru przytaczane są jedynie wypowiedzi Muhammada dające wytyczne w przypadku jakiej rzeczy, gdy zostanie ona skradziona, należy odciąć rękę złodziejowi. I tak, tafsir wskazując, kiedy odcięcie dłoni staje się konieczne, powołuje się na dwa przekazy uznane za prawdziwe (Sahih), z których pochodzący od Abu Hurayrah przytacza słowa Muhammada, który powiedział: „Niech Allah przeklnie złodzieja, który kradnie jajko, w wyniku czego jego ręka zostaje odcięta i który kradnie linę, w wyniku czego jego ręka zostaje odcięta”⁶⁰, natomiast drugi, który przekazał Al-Buhkari i Muslim, przytacza słowa Aiszy, która zrelacjonowała, iż Muhammad powiedział: „Ręka złodzieja zostanie odcięta, jeśli ukradnie ćwierć dinara lub więcej” oraz „Ręka złodzieja zostanie odcięta tylko wtedy, gdy ukradnie ćwierć dinara lub więcej.” W dalszej części tafsir wyjaśnia, że przekaz zgodnie z którym najniższa kwota skradzionej rzeczy do zastosowania tej kary to trzy dirhamy, nie stoi w sprzeczności z powyższym ustaleniem, bowiem ówczesnie dinar był równy dwunastu dirhamom, zatem trzy dirhamy równały się czwartej części dinara. Tafsir przytacza także opinię innych uczonych muzułmańskich, według których najniższa kwota wynosi dziesięć dirhamów, który to pogląd odrzuca, wyjaśniając, że ówczesna wartość jednego dinara równa była dwunastu dirhamom, zatem prawidłowy jest poprzedni pogląd mówiący o jednej czwartej dinara. Tafsir wyraźnie wskazuje, że powyższa wartość jest

⁵⁷ Zdaniem autora zapewne chodzi o następujący hadis: „Przekazał Amr bin Shu'ainb, który słyszał od jego ojca, a ten od jego dziadka, że „Prorok powiedział: „Załatwcie przebaczenie w sprawie, która może zasłużyć na karę Hadd, zanim zwrócicie na nią moją uwagę, bo jeśli cokolwiek jest przedstawiane mojej uwadze, kara Hadd staje się wiążąca”.”” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4885. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 11 lutego 2020 r.

⁵⁸ Al-Jalalayn. Tafsir al-Jalalayn, *op. cit.*, s. 102. Dostępny na stronie: www.risscjo.com w zakładce “Publications”. Dostęp: 11 lutego 2020 r.

⁵⁹ Pieniądze wypłacone w ramach rekompensaty dla rodziny osoby, która została zabita.

⁶⁰ Zdaniem autora zapewne chodzi o następujący hadis: „Przekazano, że Abu Hurairah powiedział: „Wysłannik Allaha powiedział: „Allah przeklina złodzieja, który kradnie jajko i miał odciąć rękę, i który kradnie linę i ma odciąć rękę.””” Sunan an-Nasa'i, Book 46, Hadith 4873. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 11 lutego 2020 r.

niewielka, a kwota ćwierci dinara jest kwotą skromną, która została rozmyślnie ustalona w tej wysokości, aby powstrzymać ludzi przed kradzieżą, co autor tafsiru pochwała, jako mądrą decyzję. W tym kontekście przytaczana jest też wypowiedź Allaha, który oświadcza, że jako odpłatę za to oboje popełnili, oto kara przykładowa od Allaha. A Allah jest Wszechpotężny, Wszechmądry. Jest to kara przepisana za złe czyny, które popełniali, kradnąc własność innych ludzi swoimi rękami. Dlatego jest odpowiednie, aby instrument, którego używali do kradzieży majątku ludzi, zostało odcięte jako kara od Allaha za ich błąd. I Allah jest Wszechpotężny w swoim torturowaniu, Wszechmądry w swoich rozkazach, w tym, czego zabrania, co ustanawia i co zarządza. Następnie tafsir podaje, że Allah wybaczy złodziejowi, który otrzymawszy karę, żałuje za swoją zbrodnię i czyni dobre uczynki. Jako przykład podaje się okoliczności zesłania wersetu 39 w surze Al-Ma'idah, które podał Imam Ahmad, relacjonując, iż Abdullah bin Amr powiedział, że kobieta popełniła kradzież w czasach Wysłannika Allaha, a ci, których okradła, przyprowadzili ją i powiedzieli: „Wysłanniku Allaha! Ta kobieta nas okradła”, „Weźmiemy za nią okup.” Wysłannik Allaha powiedział: „Odciąć jej rękę.” Powiedzieli: „Weźmiemy za nią pięćset dinarów, jako okup.” Prorok powiedział: „Odciąć jej rękę.” Jej prawa ręka została odcięta, a kobieta zapytała: „Wysłanniku Allaha! Czy jest szansa, abym żałowała?” Odpowiedział: Tak. Tego dnia jesteś wolna od swego grzechu, tak jak w dzień kiedy matka wydała cię na świat. Allah zesłał werset w Surze Al-Ma'idah: „Ale ktokolwiek żałuje za swoją zbrodnię i czyni prawe dobre uczynki, poprzez posłuszeństwo Allahowi, to zaprawdę, Allah mu wybaczy. Zaprawdę, Allah jest często przebaczący, litościwy.” Tafsir powołuje się przy tym na przekaz, który przytacza Sahih Muslim o kobiecie z plemienia Makhzum, której historia została opowiedziana w dwóch prawdziwych (Sahih) relacjach opowiedzianych przez Az-Zuhri, któremu przekazał Urwah, który słyszał to od A'ishah. Incydent ten wzbudził niepokój plemienia Quraysh po tym, jak dokonała ona kradzieży w czasie bitwy o podbój Mekki. Powiedzieli: „Kto może porozmawiać z Wysłannikiem Allaha na temat jej sprawy”. Następnie powiedzieli: „Kto ośmiela się z nim rozmawiać o innych sprawach niż Usamah bin Zayd, jego ulubieniec”. Gdy kobieta została przyprowadzona do Wysłannika Allaha, Usamah bin Zayd rozmawiał z nim o niej, a twarz Posłańca zmieniła kolor (z powodu gniewu) i powiedział: „Czy wstawiasz się za nią z powodu kary przepisanej przez Allaha”, Usamah powiedział do niego: „Proś Allaha, by mi wybaczył, Wysłanniku Allaha!”. W nocy Wysłannik Allaha wstał, wygłosił przemówienie i wychwalał Allaha, tak jak On zasługuje by być chwalonym. Potem powiedział: „Ci, którzy byli przed wami, zostali zniszczeni, ponieważ gdy szanowana osoba wśród nich ukradłaby, zostawili by ją w spokoju. Ale kiedy słaby

człowiek wśród nich by ukradł, nałożyli by na niego przewidzianą karę. Przez Tego w której Ręce jest moja dusza! Jeśli Fatima, córka Muhammada, ukradnie, odetnę jej rękę”. Prorok rozkazał, aby ręka kobiety, która ukradła, została odcięta i została ona odcięta. A'ishah powiedziała: „Później okazała szczerą skruchę, wyszła za mąż i przychodziła do mnie, abym przekazywała jej potrzeby Wysłannikowi Allaha”. W innej narracji, którą podaje Sahih Muslim A'ishah powiedziała: „Była kobieta z Makhzum, która zwykła pożyczać różne rzeczy i zaprzeczać, że je wzięła. Prorok nakazał więc odciąć jej rękę”⁶¹. Tafsir komentując powyższe przekazy dodaje, że wtedy Allah powiedział: „Czyż nie wiesz, że do Allaha (Samego) należy władza w niebiosach i na ziemi! On jest właścicielem wszystkiego i decyduje o tym, co chce, i nikt nie może się oprzeć Jego osądowi. On wybacza komu chce i karze kogo chce. Allah jest w stanie zrobić wszystko.” Pojawia się też nawiązanie do wersetu 41 tej sury, gdzie krytykuje się polemistów Muhammada, którzy m.in. zamieniają słowa miejscami^{62 63}.

Pozostałe komentarze

Oprócz komentarzy „klasycznych” dostępne są także komentarze nieco bardziej współczesne. Komentarze te, mimo, iż późniejsze, opierają się jednak na „klasycznych” komentarzach, których autorami są tacy autorzy, jak np. Ibn Abbas, Ibn Kathir, Ibn al-'Arabi, Qurtubi czy Jassas.

Sayyid Abul Ala Maududi

Tafsir komentujący wspomniany werset wyjaśnia, że złodziejowi należy obciąć tylko jedną rękę, przy czym istnieje konsensus, że przy pierwszej kradzieży należy odciąć rękę prawą. Podkreśla się, że obcięcie dłoni jest karą należną za kradzież, przez którą rozumie się tylko taką sytuację w której dana osoba dokonuje bezprawnego zaboru mienia innej osoby i wprowadza je we własne posiadanie. Wobec powyższego, postanowieniem Muhammada, z pojęcia kradzieży wykluczany jest akt nadużycia zaufania, za który nie można orzec kary

⁶¹ Zdaniem autora zapewne chodzi o następujący hadis: „Opowiedział Ibn 'Umar, że kobieta Makhzumi pożyczała różne rzeczy, a potem zaprzeczała, że je pożyczyła, więc Prorok nakazał odcięcie jej ręki.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4887. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 12 luty 2020 r.

⁶² Zdaniem autora, krytyka ta wydaje się nieuzasadniona, bowiem obecnie Koran, jako taki jest księgą, w której wszystkie sury (być może za wyjątkiem sury otwierającej) są pozamieniane miejscami, biorąc pod uwagę czas ich powstawania.

⁶³ Ibn Kathir. Tafsir ibn Kathir, dostępny na stronie: www.quranwebsite.com, w zakładce „Tafseer – Reading”, w zakładce „2- Read Tafsir Al-Quran in English”, w zakładce „Tafsir Ibn Kathir in English - HTML format”, w rozszerzeniu: „Surah 005 - Al-Maidah (The Table Spread)” w rozdziale: „The Necessity of Cutting off the Hand of the Thief”, „When Does Cutting the Hand of the Thief Become Necessary” oraz „Repentance of the Thief is Acceptable” Tożsama treść znajduje się w: Ibn Kathir. Tafsir ibn Kathir, w rozszerzeniu „005Maidah”, s. 128–135, dostępnym na stronie: <https://archive.org/details/TafseerIbnKathirenglish114SurahsComplete>. Dostęp: 13 luty 2020 r.

obcięcia dłoni. Z kolei w związku z innym postanowieniem Muhammada, że kary obcięcia dłoni nie można zastosować, gdy wartość skradzionego mienia jest mniejsza, niż wartość jednej tarczy, istotną kwestią stało się ustalenie ówczesnej ceny jednej tarczy. Komentarz podaje, że Abdullah bin Abbas twierdził, że wynosiła ona dziesięć dirhamów, Ibn Umar, że trzy dirhamy, Anas bin Malik podawał cenę pięciu dirhamów, natomiast „czcigodna” Aishah (najmłodsza żona Muhammada) wskazywała, że jest to jedna czwarta dinara. Z tego względu wśród prawników istniała różnica zdań, co do minimalnej wartości skradzionej rzeczy uzasadniającej zastosowanie kary odcięcia ręki. Według Imama Abu Hanifaha jest to dziesięć dirhamów, a według Imama Malika, Shafi'i i Ahmada jest to jedna czwarta dinara (komentarz wyjaśnia, że w owym czasie dirham był równy wartości trzech masha i półtora ratti srebra⁶⁴, a jedna czwarta dinara była równa trzem dirhamom⁶⁵). Ponadto, zgodnie z orzeczeniami, wydanymi przez Muhammada, kradzież niektórych dóbr nie podlegała karom mitylacyjnym. Nie można było zastosować kary obcięcia dłoni za kradzież owoców i warzyw oraz pożywienia. Zgodnie z przekazem „czcigodnej” Aiszy: „W czasach Muhammada nie obcinano dłoni za kradzież rzeczy o niskiej wartości.” Kalifowie Uthman oraz Ali zadekretowali, a żaden Towarzysz (Muhammada) nie sprzeciwił się temu, że nie można ukarać odcięciem ręki za kradzież ptaka. Ponadto, kalifowie Umar oraz Ali nie orzekli o odcięciu ręki, jako kary za kradzież mienia pochodzącego ze Skarbu Państwa i również w tym przypadku nie ma żadnej wzmianki o jakimkolwiek sporze między Towarzyszami (Muhammada) w tej sprawie. Komentarz wyjaśnia, że dlatego też prawnicy wykluczyli pewne rzeczy z listy dóbr za których kradzież należy odciąć rękę, a jako przykład podaje Imama Abu Hanifaha, wg. którego nie należy odcinać rąk za kradzież warzyw, owoców, mięsa, gotowanego jedzenia, zboża, które nie zostało jeszcze zebrane, czy przedmiotów wykorzystywanych w sporcie i muzyce, jak również za kradzież zwierząt pasących się w lasach i za kradzież mienia Skarbu Państwa. Nie oznacza to jednak, że złodziejowi nie zostanie wymierzona kara za kradzież, nie będzie to jednak kara mitylacyjna. Komentarz wyjaśnia też, że nawet jeżeli złodziej wyrazi żal i skruchę za swój postępek, nie oznacza to, że jego ręka nie powinna zostać obcięta⁶⁶. Oznacza to tylko tyle, że jeśli ktoś pokutuje, gdy jego

⁶⁴ Być może w tym przypadku chodzi o wywodzące się z Indii tradycyjne jednostki masy o nazwie ratti i masha, gdzie waga ratti wynosiła 0,1215 grama, a 8 ratti składało się na 1 masha, którego waga wynosiła 0,972 grama (0,0343 uncji). W tym przypadku wartość jednego dirhama, stanowiąca równowartość 3 masha i 1 i ½ ratti, wynosiłaby zatem 3,09825 grama (czyli niemal 1/10 uncji srebra), co oznaczałoby, że 10 dirhamów stanowiło wówczas równowartość jednej uncji srebra.

⁶⁵ Oznaczałoby to, że jeden złoty dinar stanowił równowartość 12 srebrnych dirhamów.

⁶⁶ Autor komentarza ma zapewne na myśli następny werset tej samej sury: „A kto, będąc przedtem niesprawiedliwy, nawróci się i poprawi – to, zaprawdę, Bóg zwróci się ku niemu. Zaprawdę, Bóg jest

ręka zostanie odcięta i poprawi się, uratuje się w ten sposób przed gniewem Allaha. Dlatego Koran zachęca taką osobę, aby błagała o przebaczenie Allaha i poprawiła się, ręka zostaje bowiem odcięta dla ochrony społeczeństwa, ale kara niekoniecznie musi skłonić do pokuty. Komentarz powołuje się w tym kontekście na przekaz, zgodnie z którym pewnemu złodziejowi na rozkaz Muhammada odcięto rękę, który później posłał po niego i poprosił go, by powiedział: „Błagam o przebaczenie Allaha i zwracam się do Niego”. Po tym, jak złodziej wypowiedział te słowa, Muhammad zwrócił się do Allaha o przebaczenie dla niego⁶⁷.

Inny z kolei tafsir komentując ten werset potwierdza nakaz obcięcia jednej, nie zaś obu rąk oraz panującą wśród muzułmańskich prawników zgodę, że w przypadku pierwszej kradzieży należy odciąć prawą rękę. Zgodnie z orzeczeniem Muhammada, który oświadczył: „Nie ma odcięcia ręki dla tego, kto malwersuje”, przyjmuje się, że kara mutylacyjna przewidziana za kradzież nie obejmuje czynów związanych z defraudacją i innymi nieuczciwymi praktykami, ma natomiast wyłączone zastosowanie do czynów obejmujących potajemne zawładnięcie cudzą własnością. Komentarz przytacza także instrukcję Muhammada, że kara odcięcia ręki nie powinna być stosowana w przypadkach, w których wartość skradzionego przedmiotu jest mniejsza niż wartość tarczy. Według przekazu, którego autorem był Ibn Abbas ówczesnie tarcza była warta dziesięć dirhamów; zgodnie z tradycją Ibn Umara, były to trzy dirhamy; zgodnie z tradycją Anasa b. Malik, było to pięć dirhamów; i według innego przekazu pochodzącego od Aiszy, było to ćwierć dinara. Z powodu tej rozbieżności wśród prawników nie ma zgody co do minimalnej wartości skradzionych towarów, które powodują zastosowanie kary odcięcia ręki. Według Abu Hanifaha wartość ta wynosi dziesięć dirhamów, podczas gdy według Malika, Shafi'i i Ahmada b. Hanbal, to jedna czwarta dinara (trzy dirhamy). Komentarz potwierdza także, iż pewne rodzaje rzeczy, jak np. rzeczy o znikomej wartości, ptaki, warzywa, owoce, mięso, gotowane jedzenie, zboże, które nie jest przechowywane w stodole oraz instrumenty muzyczne i służące do gier, zwierzęta wypasane w lesie, czy mienie Skarbu Państwa, w przypadku ich kradzieży, zostały przez uczonych muzułmańskich wyjęte spod obowiązku stosowania kary obcięcia dłoni, na rzecz innych, lżejszych kar. Podobnie, jak w poprzednim komentarzu, potwierdza się, że żal za swój czyn i pokuta złodzieja, nie oznacza, że ręka złodzieja nie powinna zostać odcięta, przebaczenie Allaha oznacza natomiast, że złodziej uniknie jego gniewu, na potwierdzenie

przebaczający, litościwy!” Sura 5 (Al-Ma'idah), werset 39. Koran w przekładzie według Józefa Bielawskiego, Warszawa 1986.

⁶⁷ S.A. A. Maududi. Sayyid Abul Ala Maududi - Tafhim al-Qur'an - The Meaning of the Qur'an. Dostępny na stronie: www.englishtafsir.com, w zakładce: „Al Maidah (The Table Spread)”, pkt 60-61. Dostęp: 14 luty 2020 r.

czego przytacza się przekaz z godnie z którym Muhammad nakazał przywołać do siebie złodzieja, któremu odcięto dłoń, by ten prosił Allaha o przebaczenie, a gdy złodziej wypowiedział te słowa, Muhammad modlił się za złodzieja, mówiąc: „Boże, przyjmij jego pokutę”⁶⁸⁶⁹.

Kolejny komentarz do tego wersetu zawiera bardzo interesujące stwierdzenie, że zwrot „mężczyzna, który kradnie”, został umieszczony przed zwrotem „kobieta, która kradnie”, ponieważ kradzież jest bardziej powszechna wśród mężczyzn niż wśród kobiet, a ponadto w surze 24 wersecie 3, słowo „rozpustnica” poprzedza słowo „rozpustnik”, ponieważ łatwiej jest udowodnić rozpustę kobietom niż mężczyznom, co zdaniem komentatora dowodzić ma nie tylko rozumnego porządku zawartego w wersetach Koranu, ale także w poszczególnych użytych w nim słowach⁷⁰. W odniesieniu do kary przewidzianej za kradzież komentarz zauważa, że może ona wydawać się zbyt surowa, ale doświadczenie życiowe przemawia za tym, że jeśli kara ma odstraszać, musi być przykładna, a lepszym jest okazać surowość jednemu człowiekowi i uratować w ten sposób tysiąc innych, niż okazać pobłażanie i doprowadzić w ten sposób wielu ludzi do upadku. Komentarz podaje jako analogię chirurga, który by ocalić organizm, musi czasem amputować chorą kończynę. Wskazując, że arabskie wyrażenie użyte w wersecie może oznaczać: „pozbawić ich mocy popełniania kradzieży” lub „zastosować wszelkie praktyczne środki obliczone w celu powstrzymania ich przed kradzieżą”, komentarz wyjaśnia, że z odczytując ten tekst literalnie, kara przewidziana w tym wersecie jest karą maksymalną, która jest orzekana tylko w skrajnych przypadkach, np. osoby dla której kradzież jest ustalonym zwyczajem lub w przypadku nałogowego złodzieja, na mniejszą karę zasługuje zaś zwyczajny sprawca kradzieży, przy czym karą w tym przypadku jest zastosowanie wszelkich praktycznych środków, za pomocą których sprawca zostanie pozbawiony zdolności popełniania kradzieży lub zostanie powstrzymany przed dokonaniem

⁶⁸ Zdaniem autora, zapewne chodzi o następujący hadis ze zbioru Sunan An-Nasa'i, który jednak został uznany za „słaby” (Da'if): „Abu Umayyah Al-Makhzumi opowiedział, że: złodziej, który był zamieszany w przestępstwo, ale przy którym nie znaleziono skradzionych rzeczy, został przywiedziony do Wysłannika Allaha. Wysłannik Allaha powiedział do niego: „Nie sądzę, żebyś coś ukradł.” On powiedział: „Tak, zrobiłem to”. Powiedział: „Weźcie go i odetnijcie mu ręce, a następnie przyprowadźcie go tutaj”. Oni więc odcieśli mu rękę, a następnie przyprowadzili go do niego. Powiedział mu; „Powiedz: Szukam przebaczenia Allaha i korzę się przed Nim”. Powiedział: „Szukam przebaczenia Allaha i korzę się przed Nim”. Powiedział: „O Allahu, przyjmij jego pokutę.”” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4877, dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 15 luty 2020 r.

⁶⁹ Towards Understanding the Quran. Komentarz dostępny na stronie: www.islamicstudies.info, w zakładce „Quran Commentary / Resources”, w rozszerzeniu: „Towards Understanding the Quran (Tafheem-ul-Qur'an)”, w rozszerzeniu: „Surah Al-Ma'idah 5:35-43”. Dostęp: 15 luty 2020 r. Tożsamy tafsir znajduje się na stronie: www.tafheem.net, w rozszerzeniu: Towards Understanding the Quran, w rozszerzeniu: „Surah Al-Ma'idah 5:35-43”. Dostęp: 15 luty 2020 r.

⁷⁰ Autor z tą opinią dalece się nie zgadza, jednak ramy pracy nie pozwalają na szersze rozwinięcie tego wątku.

przestępstwa – biorąc pod uwagę okoliczności sprawy. Komentarz dodaje, że muzułmańscy uczeni różnią się co do kwoty skradzionych pieniędzy lub mienia, za które ma zostać nałożona kara. Podczas gdy zgodnie z niektórymi tradycjami są to trzy dirhamy lub ćwierć dinara, według innych ręka nie może zostać odcięta za kradzież owoców na drzewie lub gdy w trakcie podróży popełniana jest kradzież (Dawud). Imam Abu Hanifah utrzymuje, że jest to dziesięć dirhamów, podczas gdy Imam Malik i Imam Shafi'i uważają, że są to co najmniej trzy dirhamy. Wg autorów komentarza, powyższa różnica zdań między teologami, stanowi o tym, że forma i zakres orzekanej kary, pozostawiana jest uznaniu sędziego.⁷¹

Ostatni z przywoływanych tu komentarzy podkreśla, że kara przewidziana dla złodzieja w tym wersecie może wydawać się zbyt surowa w oczach tych, którzy są zachwiani będąc pod wpływem fałszywych sentymentów. Komentarz uznając konieczność przykładowego ukarania złodzieja, twierdzi, że podczas rządów islamu przypadków kradzieży było niewiele, co zestawia z czasami obecnymi, gdzie zdaniem komentatorów górę biorą fałszywe sentymenty, a złodzieje otrzymują karę lekką, w wyniku tego liczba kradzieży rośnie w zatrważającym tempie. Komentarz dodaje też, że, gdy chodzi o definicję słowa „ręka”, Ali, zięć i czwarty następca Muhammada, uważał, że należy odciąć tylko palce złodzieja, podczas gdy większość uczonych muzułmańskich jest zdania, że należy odciąć całą dłoń, przecinając rękę w nadgarstku. Komentarz stwierdzając istnienie różnic pomiędzy teologami, co do minimalnej kwoty skradzionych pieniędzy lub mienia, za które powinna zostać nałożona ta kara, wskazuje, że Imam Abu Hanifah uznał, że jest to dziesięć dirhamów, podczas gdy Imam Malik i Imam Shafi uznawali trzy dirhamy lub ćwierć dinara za najmniejszą kwotę, wystarczającą do wymierzenia tej kary, przy czym oba powyższe poglądy oparte są na różnych interpretacjach wypowiedzi Muhammada. Komentarz dodaje, że dirham i dinar to odpowiednio stare srebrne i złote monety. Uważa się, że dirham lub drachm (dram) to jedna szesnasta część uncji w systemie wagi unikatowej (avoirdupois) lub jedna ósma część uncji w systemie wagi aptekarskiej, podczas gdy dinar jest równy 71 i ½ ziarnom jęczmienia⁷².

Aktualna wartość skradzionej rzeczy uprawniająca do zastosowania kary mutylacyjnej

W oparciu o powyższe informacje możliwe jest pokuszenie się o przybliżone ustalenie, jaką wartość miały ówczesny dirham (drahm) oraz dinar. Jęczmień był bowiem podstawą

⁷¹ *The Holy Qur'an — Arabic text with English Translation and Short Commentary*, F Present Edition (UK) 2016. Reprinted in India in 2017. Komentarz do sury Al-Mā'idah, s. 346-347

⁷² *The Holy Quran with English Translation and Commentary. Volume: 2*. Present Edition (with a new format and typesetting) Published in U.K. in 2018. Reprinted in Qadian, India in Komentarz do sury Al-Mā'idah, s. 778-779.

jednostek długości i masy w licznych systemach miar i wag, a jako standard masy był on używany już w starożytnej Sumerii. Jedno ziarno jęczmienia zwykłego stanowi $\frac{1}{5760}$ funta trojańskiego (troy) i aptekarskiego (jubilerskiego), który z kolei składa się z 12 uncji po 480 ziaren każda. Jedno ziarno to także $\frac{1}{7000}$ funta w systemie wagi unikatowej (avoirdupois), składającego się z 16 uncji, po 437 i $\frac{1}{2}$ ziaren każda. Waga funta trojańskiego to ok. 373,24 grama, a waga jednej uncji to 31,1034768 grama (w zaokrągleniu ok. 31,1 grama). Natomiast funt w systemie wagi unikatowej (avoirdupois) jest ok. 21,53% cięższy i waży ok. 453,59 gramów, tzn. jest równy ok. 1,22 funta trojańskiego lub aptekarskiego (jubilerskiego).

Jeżeli zatem dirham to moneta srebrna, a jej waga stanowi $\frac{1}{8}$ wagi uncji aptekarskiej (jubilerskiej),⁷³ to oznacza to, że 8 dirhamów stanowi równowartość jednej uncji srebra. Jedna uncja srebra kosztuje niecałe 70 zł (luty 2020 r.), co oznacza, że jeden dirham, wg aktualnych cen w Polsce, stanowiłby równowartość niecałych 9 zł. Z kolei odpowiednik wartości trzech dirhamów wyniósłby ok. 26 zł, a wartość dziesięciu dirhamów przekraczałaby jedynie nieznacznie wartość jednej uncji srebra i wynosiłaby 1 i $\frac{1}{4}$ uncji, tj. równowartość ok. 87 zł.

Jeśli natomiast dirham miałby odpowiadać $\frac{1}{16}$ uncji w systemie wagi unikatowej (avoirdupois), a ta z kolei jest równa 1,22 uncji trojańskiej, to wartość takiej uncji srebra oscylowałaby w okolicy 85 zł, a jeden dirham odpowiadałaby $\frac{1}{16}$ takiej uncji, tj. stanowiłby równowartość niewiele ponad 5 zł, trzech dirhamów – ok. 16 zł, a dziesięciu – ok. 53 zł.

Z kolei jeżeli dinar to moneta złota, której waga odpowiada 71 i $\frac{1}{2}$ ziarnom jęczmienia, to oznacza to, że stanowi ona ok. $\frac{1}{80}$ wagi funta trojańskiego i aptekarskiego (jubilerskiego), wynoszącego odpowiednik wagi 5760 ziaren. Jeżeli jeden taki funt waży ok. 373,24 grama, to $\frac{1}{80}$, czyli waga jednego dinara wynosić będzie ok. 4,6 grama⁷⁴. Jeden gram 24-karatowego złota kosztuje ok. 200 zł (luty 2020 r.), wobec czego 4,6 grama będzie miało przybliżoną wartość ok. 920 zł, a ćwierć dinara – ok. 230 zł.

Podawane są także limity graniczne rzeczy skradzionej, koniecznej do zastosowania kary Hadd, gdzie wartość skradzionych dóbr musi wynosić co najmniej 8,91 grama srebra (tj. 3 srebrne dirhamy po 2,97 gram każdy) lub 1,06 grama złota (jedna czwarta złotego dinara ważącego 4,25 grama) – według szkoły Malikickiej i Shafi lub 29,7 grama srebra (tj. odpowiednik 10 dirhamów) – według szkoły Hanafickiej.⁷⁵ Oznaczałoby to, że wartość rzeczy

⁷³ Wynosi ona 31,10 grama. Z kolei uncja tzw. tradycyjna to 28,35 grama.

⁷⁴ Powyższe obliczenia zdaje się potwierdzać fakt, że muzułmański dinar wzorowany na bizantyjskim Solidzie, który w wyniku reformy monetarnej wprowadził do obiegu kalif Abd-al-Malik ibn Marwan (646–705), miał wagę ok. 4,25 grama (początkowo miał on wartość 10 srebrnych dirhemów).

⁷⁵ R. Peters, *op. cit.*, s. 56.

skradzionej, wymaganej do zastosowania kary mutilacyjnej wynosiłaby odpowiednio: 20 zł (cena 8,91 g srebra) lub ok. 212 zł (cena 1,06 grama złota) albo ok. 67 zł (cena 29,7 grama srebra).

Przy wyznaczaniu wartości skradzionych dóbr, która decydowała o zastosowaniu kary mutilacyjnej należy oczywiście uwzględnić ówczesną wartość nabywczą złota i srebra, a także fakt, iż występowały na rynku one w mniejszych ilościach, niż aktualnie, a ich złoża były trudniej dostępne – zatem wartość jednej monety wykonanej z danego kruszcu była większa, niż obecnie np. za 1 złotego dinara można było ówczesnie kupić do 100 kg zboża⁷⁶, co oznacza, że, przyjmując ówczesne wartości nabywanych dóbr, złodziejowi groziło ucięcie ręki za kradzież równowartości 25 kg zboża (tj. worka zboża o wymiarach ok. 50x80 cm). Nawet przy uwzględnieniu, że zboże w VII wieku miało większą wartość, a jego produkcja była mniejsza, niż obecnie, to jednak nie wydaje się, by powyższa wartość graniczna była na tyle wysoka, by przyjąć, że mieszkaniec Arabii w VII wieku skłonny był ryzykować kradzież bez obawy otrzymania kary mutilacyjnej.

Zestawiając natomiast wyliczone powyżej wartości z aktualnymi cenami kruszców, które są mniej więcej jednakowe w skali globu (występujące niewielkie różnice w poszczególnych krajach wynikają bądź z różnicy w próbie danego kruszcu bądź ze specyfiki danego rynku np. poziomu konkurencji wśród sprzedawców, czy zapotrzebowania danego społeczeństwa na określony kruszec), można wstępnie założyć, że w przypadku kradzieży obcięcie dłoni powinno nastąpić, gdy wartość skradzionych dóbr przekroczy 1 i ¼ uncji srebra lub 1-1,15 grama złota, tj. zawierać się będzie w przedziale (w równowartości w danej walucie) od ok. 100 zł do 200-250 zł (luty 2020 r.). Można też przyjąć, że skoro początkowo równowartość jednego złotego dinara stanowiło 10 srebrnych dirhemów, to ćwierć dinara i trzy dirhemy stanowiłyby przybliżoną wartość, zatem należałoby raczej oczekiwać, że wartość graniczna skradzionego mienia, po przekroczeniu której złodziejowi obcięto by dłoń, stanowiłaby górną granicę powyższego wyliczenia i wynosiłaby równowartość ok. 200 zł. Oczywiście, ceny kruszców ulegają wahaniom i może być tak, że w danym dniu cena 1 grama złota wynosić będzie nie ok. 200 zł, a np. 250 zł lub 300 zł. Nie zmienia to jednak zasad wyliczania wartości skradzionej rzeczy oraz, jak należy uznać, bardzo niskiego, progu wartości rzeczy skradzionej, po przekroczeniu którego stosuje się karę obcięcia ręki.

⁷⁶ <https://historiamniejznanaizapomniana.wordpress.com/2016/11/04/nastolatki-znalazly-w-galilei-arabska-monete-sprzed-1200-lat/> Dostęp: 17 lutego 2020 r.

Sunna

Oprócz Koranu, zasady wymierzania kary za kradzież znajdują się także w Sunnie. Wyznaczają one dość szczegółowe ramy do oceny, w jakiej sytuacji należy zastosować karę odcięcia ręki i wobec jakiego sprawcy, a w jakiej się od powyższego powstrzymać. Istnieje przy tym szereg hadisów, opisujących w różny sposób okoliczności wymierzenia przez Mahometa takiej kary. Jednym z częściej pojawiających się przekazów, w kontekście obcięcia ręki za kradzież, jest historia pewnej kobiety z plemienia Kurajszytów,⁷⁷ z klanu al-Makhzumi, która podczas zdobywania Mekki dokonała kradzieży, a gdy postawiono ją przed obliczem Mahometa, ten, mimo wstawiennictwa innych osób, rozkazał obciąć jej rękę. Przekazy te obecne są w zbiorach, których autorem jest Sahih Bukhari, czy Sahih Muslim, ale też innych np. An-Nasa'i. Nie może być zatem wątpliwości, że przekazy te są autentyczne i mogą one stanowić źródło muzułmańskiego prawa, tym bardziej, że kara obcięcia ręki za kradzież jest surową „karą Allaha” i jako taka nie może być zastąpiona przez inną, mniej dolegliwą. Poniżej przytoczone są niektóre ze wspomnianych hadisów, poczynawszy od przekazów uważanych za najbardziej wiarygodne.

Przekazał `Urwa bin Az-Zubair: Kobieta dokonała kradzieży w czasie Ghazwa – Podboju (Mekki) i została zabrana do Proroka, który nakazał odciąć jej rękę. `Aisha powiedziała: „Jej pokuta była doskonała, wyszła za mąż (później) i przychodziła do mnie (po tym), a ja przedstawiałam⁷⁸ jej potrzeby Wysłannikowi Allaha”⁷⁹.

Przekazała `Aisha: Usama zwrócił się do Proroka w imieniu kobiety (która dokonała kradzieży). Prorok powiedział: „Ludzie przed wami zostali zniszczeni, ponieważ nakładali prawne kary na biednych, a przebacжали bogatym. Przez Niego, w którego rękę jest moja dusza! Jeśli Fatima (córka Proroka) zrobiłaby to (tj. ukradła), odciąłbym jej rękę”⁸⁰.

Przekazała `Aisha: Kurejszyci bardzo niepokoiли się o kobietę Makhzumiya, która dopuściła się kradzieży. Mówili: „Nikt nie może przemówić (na korzyść kobiety) do Wysłannika Allaha i nikt nie odważy się tego zrobić oprócz Usamy, który jest ulubieńcem Wysłannika Allaha.” Kiedy Usama rozmawiał z Wysłannikiem Allaha o tej sprawie, Wysłannik Allaha powiedział: „Czy wstawiasz się (u mnie) aby złamać jedną z przepisanych

⁷⁷ Plemię zamieszkujące okolice Mekki. Wywodziło się z niego kilka klanów (rodów): Haszymici (z którego wywodził się Mahomet), Makhzumi, Umajjadzi.

⁷⁸ Wydaje się, że ze względu na kontekst tak należy przetłumaczyć ten fragment.

⁷⁹ Sahih Bukhari, Book 52, Hadith 2648. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 18 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 3, Book 48, Hadith 816, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 18 luty 2020 r.

⁸⁰ Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6787. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 18 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 778, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 18 luty 2020 r.

kar Allaha?” Następnie wstał i zwrócił się do ludu, mówiąc: „O ludzie! Narody przed wami zbłądziły, ponieważ jeśli szlachetnie urodzony człowiek dopuścił się kradzieży, odstępowali od niego, ale jeśli słaby spośród nich dopuścił się kradzieży, nakładali na niego sankcję karną. Na Allaha, jeśli Fatima, córka Mahometa, dopuściłaby się kradzieży, Mahomet odetnie jej rękę!”⁸¹.

‘Aisha przekazała, że Kurajscy niepokoił się o kobietę Makhzumi, która dokonała kradzieży, i mówili: Kto powie o niej Wysłannikowi Allaha? Mówili: "Kto się odważy, jeśli nie Usama, umiłowany przez Wysłannika Allaha?" Więc Usama rozmawiał z nim. Na to Wysłannik Allaha powiedział: Czy wstawiasz się w sprawie jednej z kar nakazanych przez Allaha? Następnie wstał i zwrócił się (do ludzi), mówiąc: O ludzie, ci, którzy odeszli przed wami, zostali zniszczeni, ponieważ jeśli ktoś z wyższych sfer dopuścił się wśród nich kradzieży, oszczędzili go; a jeśli ktoś niższych sfer dopuścił się kradzieży, wymierzali mu przepisaną karę. Na Allaha, gdyby Fatima, córka Mahometa, ukradła, odciąłbym jej rękę. W hadisie, który przekazał Ibn Rumh (słowa te brzmią): „Zaprawdę, tamci przed wami przepadli”⁸².

‘Aisha, żona Apostoła Allaha, przekazała, że Kurejczyci niepokoił się o kobietę, która dokonała kradzieży za życia Apostoła Allaha, podczas wyprawy Zwycięstwa (do Mekki). Mówili oni: Kto mógłby porozmawiać o niej z Wysłannikiem Allaha? Oni (znowu) powiedzieli: Kto może się odważyć, jeśli nie Usama b. Zaid, ukochany Wysłannika Allaha? Została przyprowadzona do Wysłannika Allaha i Usama b. Zaid rozmawiał z nim o niej (wstawiał się w jej imieniu). Kolor twarzy Wysłannika Allaha zmienił się i powiedział on: Czy wstawiasz się w sprawie jednej z nakazanych kar Allaha? On (Usama) powiedział: „Wysłanniku Allaha, prosz o przebaczenie dla mnie”. Kiedy zapadł zmierzch. Wysłannik Allaha wstał i wygłosił orędzie. On (najpierw) uwielbił Allaha tak, jak na to zasługuje, a następnie powiedział: Teraz do naszego tematu. Ta (niesprawiedliwość) zniszczyła tych, którzy byli przed wami, że kiedy ktoś z (wysokich) warstw społecznych dopuścił się kradzieży wśród nich, oszczędzali go, a kiedy ktokolwiek słaby z nich popełnił kradzież, nakładali na niego przepisaną karę. Na Niego, w którego rękę jest moje życie, nawet gdyby Fatima córka Mahometa popełniła kradzież, odciąłbym jej rękę. On (Święty Prorok) wydał następnie rozkaz dotyczący kobiety, która popełniła kradzież i jej ręka została odcięta. ‘Aisha

⁸¹ Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6788. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 18 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 779, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 18 luty 2020 r.

⁸² Sahih Muslim, Book 29, Hadith 1688a. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 18 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Muslim, Book 17, Hadith 4187, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 18 luty 2020 r.

(następnie) powiedziała: Jej pokuta była dobrą pokutą, a później wyszła za mąż i po tym przychodziła do mnie, a ja przekazywałam jej potrzeby (i problemy) Wysłannikowi Allaha⁸³.

Przekazała „Aisza: „Kurajscy byli zatroskani sprawą kobiety z plemienia Makhzum, która ukradła. Mówili więc: 'Kto powie o niej Wysłannikowi Allaha?' Mówili oni: "Któż może to zrobić, jeśli nie Usamah bin Zaid, drogi Wysłannikowi Allaha?" Wtedy Usamah rozmawiał z nim, Wysłannik Allaha powiedział: „Czy wstawiasz się w sprawie kary pochodzącej z kar Allaha?” Potem wstał i zwrócił się do ludzi mówiąc: „Tamci przed wami zostali zniszczeni tylko dlatego, że odstępowali od szlachetnie urodzonego człowieka, jeśli ten ukradł. A jeśliby słaby człowiek ukradł, nałożyliby na niego karę. I na Allaha! Jeśli Fatimah bint Muhammad ukradłaby, wtedy odciąłbym jej rękę”⁸⁴.

Przekazano, że Az-Zuhri powiedział: „Urwah bin Az-Zubair powiedział mi, że kobieta ukradła w czasach Wysłannika Allaha, podczas Podboju. Jej ludzie udali się do Uswamah bin Zaida⁸⁵, aby poprosić go o wstawiennictwo”. Urwah powiedział: „Kiedy Usamah przemówił do niego o niej, twarz Wysłannika Allaha zmieniła kolor i powiedział: „Czy mówisz do mnie o jednej z kar Hadd Allaha?” Usamah powiedział: „Módl się do Allaha o przebaczenie dla mnie, Wysłanniku Allaha”. Gdy nadszedł wieczór, Wysłannik Allaha wstał, aby wygłosić mowę. Pochwalił Allaha tak, jak na to zasługuje, po czym powiedział: „Ludzie, którzy przybyli przed wami zostali zniszczeni, ponieważ za każdym razem, gdy ktoś szlachetnie urodzony spośród nich ukradł, nakładano na niego wykonanie kary Hadd⁸⁶. Na Tego, w którego rękę jest moja dusza, gdyby Fatimah bint Muhammad ukradła, odciąłbym jej rękę”. Następnie Wysłannik Allaha nakazał odciąć rękę tej kobiecie. Po tym żałowała ona szczerze i „Aisza powiedziała: „Po tym przychodziła do mnie, a ja przekazywałam jej potrzeby Wysłannikowi Allaha”⁸⁷.

Poniższy hadis z kolei informuje, jakoby Allah, jeszcze przed powstaniem religii muzułmańskiej, miał inspirować nie-muzułmanów do karania kradzieży (wprawdzie z jego treści nie wynika wprost, czy chodzi tu o karę amputacji, która nie była przestrzegana w

⁸³ Sahih Muslim, Book 29, Hadith 1688b. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 19 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Muslim, Book 17, Hadith 4188, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 19 luty 2020 r.

⁸⁴ Jami' at-Tirmidhi, Book 17, Hadith 1430. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 19 luty 2020 r.

⁸⁵ Tu zapewne wkraśl się błąd literowy w tłumaczeniu z oryginału arabskiego na język angielski: powinno być „Usamah” (bin Zaid), nie zaś „Uswamah”.

⁸⁶ Tu zapewne wkraśl się kolejny błąd w przekładzie z języka arabskiego, wskutek czego pominięto część oryginalnego tekstu, mówiącego o tym, że osobie szlachetnie urodzonej darowywano karę, a wykonywano ją względem osoby niskiego stanu. Dostępny tekst arabskiego oryginału nie jest w tym przypadku tożsamy z przekładem na język angielski.

⁸⁷ Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4903. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 20 luty 2020 r.

każdym przypadku, czy też inną, łagodniejszą, karę, lecz kontekst hadisu wskazywałby na tą pierwszą możliwość).

Przekazała `Aisha: lud Kurajszytów martwił się o kobietę z Bani Makhzum, która dokonała kradzieży. Pytali: „Kto wstawi się za nią u Wysłannika Allaha?” Niektórzy mówili: „Nikt nie odważy się tego zrobić, z wyjątkiem Usamy bin Zaida, umiłowanego przez Wysłannika Allaha”. Kiedy Usama rozmawiał o tym z Apostołem Allaha, Wysłannik Allaha powiedział (do niego): „Czy próbujesz wstawiać się za kimś w sprawie związanej z Karami Przepisanymi przez Allaha?” Potem wstał i wygłosił kazanie mówiąc: „To, co zniszczyło narody poprzedzające was, to to, że jeśli szlachetnie urodzony spośród nich by ukradł, wybaczyliby mu, a jeśli biedny spośród nich by ukradł, nałożyliby na niego przepisaną Prawem karę Allaha. Na Allaha, gdyby Fatima, córka Mahometa, ukradła, odciąłbym jej rękę”⁸⁸.

W innych przekazach podaje się, że kobieta ta nie kradła otwarcie, a pożyczła pewne rzeczy i miała później zaprzeczać, że cokolwiek pożyczyła. Nie uchroniło jej to jednak przed odciciem ręki.

`Aisha zrelacjonowała, że kobieta z plemienia Makhzum pożyczła rzeczy (od ludzi), a potem zaprzeczała (że je wzięła). Apostoł Allaha nakazał odciąć jej rękę. Jej krewni przybyli do Usamy b. Zaida i rozmawiali z nim (prosząc go o wstawiennictwo w jej imieniu). Rozmawiał o niej z Wysłannikiem Allaha. Reszta hadisu jest taka sama^{89, 90}.

W kwestii kary za nie zwrócenie pożyczonej rzeczy istnieje jeszcze szereg innych hadisów, w których poszczególni narratorzy, w mniej lub bardziej szczegółowy sposób, relacjonują przekaz odnoszący się do wspomnianej kobiety z plemienia Kurajszytów, z klanu Makhzumi, która nie oddawała pożyczonych rzeczy, wskutek czego, mimo wstawiennictwa licznych członków jej społeczności, z polecenia Muhammada została na nią nałożona kara odcięcia ręki⁹¹.

⁸⁸ Sahih Bukhari, Book 60, Hadith 3475. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 20 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 4, Book 56, Hadith 681, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 20 luty 2020 r.

⁸⁹ Chodzi o przytaczany wyżej hadis znajdujący się w zbiorze Sahih Muslim, Book 29, Hadith 1688b. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 20 luty 2020 r.

⁹⁰ Sahih Muslim, Book 29, Hadith 1688c. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 20 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Muslim, Book 17, Hadith 4189, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 20 luty 2020 r.

⁹¹ „Opowiadano, że Ibn `Umar powiedział: „Była kobieta Makhzumi, która pożyczła różne rzeczy, mówiąc, że jej sąsiedzi ich potrzebują, a potem zaprzeczała, że je pożyczyła, więc Wysłannik Allaha nakazał odciecie jej ręki.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4888. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 21 luty 2020 r. lub „Przekazał Ibn `Umar, że: „kobieta pożyczła biżuterię od ludzi, a potem zatrzymywała ją dla siebie. Wysłannik Allaha powiedział: „Niech ta kobieta żałuje przed Allahem i Jego Posłańcem i odda ludziom to, co wzięła”. Potem Wysłannik Allaha powiedział: „Wstań, Bilal, weź ją za rękę i

W innym przekazie wstawiennictwa – również bezskutecznego – podjąć miała się jedna z żon Mahometa – Umm Salama.

Jaibir zrelacjonował, że kobieta z plemienia Makhzum dokonała kradzieży. Została przyprowadzona do Apostoła Allaha i szukała pomocy (wstawiennictwa) u Umm Salamy, żony Wysłannika Allaha. Na to Apostoł Allaha powiedział: Na Allaha, nawet gdyby była Fatimą, odciąłbym jej rękę. I tak jej ręka została odcięta⁹².

Część hadisów oprócz przytoczenia kary wymierzonej za kradzież, akcentuje także wypowiedź Mahometa, że nawet gdyby okazało się, że jego córka (Fatima bint Muhammad), dopuściła się kradzieży, sam własnoręcznie odciąłby jej rękę⁹³. Zdaniem autora, należy do tych deklaracji podchodzić jednak dość sceptycznie⁹⁴.

odetnij ją”.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4889. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 21 lutego 2020 r. lub „Nafi relacjonował, że: „w czasach Wysłannika Allaha kobieta pożyczła biżuterię. Pożyczyła nieco biżuterii, zebrała ją i zatrzymała ją sobie. Wysłannik Allaha powiedział: „Niech ta kobieta pokutuje i oddaje to, co ma”, kilka razy, ale ona tego nie zrobiła, więc nakazał odcięcie jej ręki.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4890. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 21 lutego 2020 r. lub „Jabir opowiadał, że: „kobieta z Banu Makhzum ukradła (coś) i została przyprowadzona do Proroka. Szukała ochrony u Umm Salamah, ale Prorok powiedział: „Gdyby Fatimah bint Muhammad ukradła, odciąłbym jej rękę”. I rozkazał odciąć jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4891. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 21 lutego 2020 r. lub „Saeed bin Al-Musayyab opowiadał, że: „kobieta z Banu Makhzum pożyczyła biżuterię, prosząc o nią w imieniu innych, a potem zaprzeczyła (że to zrobiła), a Prorok nakazał odcięcie jej ręki.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4892. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Podobny przekaz odnotowany jest w tym zbiorze pod numerem 4893. Dostęp: 21 lutego 2020 r.

Lub „Sufyan powiedział: „Była tam kobieta Makhzumi, która pożyczła różne rzeczy, a potem zaprzeczała temu. Została przyprowadzona do Wysłannika Allaha i doniesiono mu o niej. Powiedział: „Gdyby to Fatima (była tą, która ukradła), odciąłbym jej rękę.” Sufyanowi powiedziano: „Kto ci to powiedział?” Odpowiedział: „Ayyub bin Musa, któremu powiedział Az-Zuhri, któremu przekazał Urwah, który usłyszał to od Aishah, jeśli Allah potężny i Wzniosły, pozwoli”. Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4894. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 21 lutego 2020 r. lub „A’ishah opowiadała, że: „Kobieta ukradła (coś) i została przyprowadzona do Proroka. Powiedzieli: „Kto ośmieliłby się rozmawiać z Wysłannikiem Allaha, z wyjątkiem Usamy”. Więc porozmawiali z Usamą, a on rozmawiał z (Prorokiem). Prorok powiedział: „O Usamo, Dzieci Izraela zostały zniszczone, ponieważ kiedykolwiek szlachetna osoba wśród nich popełniła przestępstwo, za które zasłużyła na karę Hadda, pozwolili jej odejść. Ale jeśli osoba niższego stanu popełniłaby takie przestępstwo, wymierziliby jej karę. Gdyby Fatimah bint Muhammad miała ukraść, odciąłbym jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4895. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 21 lutego 2020 r.

⁹² Sahih Muslim, Book 29, Hadith 1689. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Muslim, Book 17, Hadith 4190, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 21 lutego 2020 r.

⁹³ „Opowiadano, że „Aishah powiedziała: „Złodziej został doprowadzony do obcięcie dłoni”. Powiedzieli: „Nie sądziliśmy, że tak daleko się posuniesz”. Powiedział: „Gdyby to była Fatima (która ukradła), odciąłbym jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4896. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 22 lutego 2020 r., lub „Przekazała Aishah: „kobieta ukradła w czasach Wysłannika Allaha, a oni powiedzieli: „Nie możemy z nim rozmawiać na jej temat; nie ma nikogo, kto mógłby z nim porozmawiać oprócz jego ulubieńca, Usamy”. Tak więc przemówił do niego, a on powiedział: „O Usamo, Dzieci Izraela zostały zniszczone za coś takiego. Ilekroć szlachetna osoba wśród nich ukradła, pozwalali jej odejść, ale jeśli osoba niskiego stanu spośród nich ukradła odciąłby jej rękę. Gdyby to była Fatimah bint Muhammad (która ukradła), odciąłbym jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4897. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 22 lutego 2020 r. lub „Opowiadano, że Aishah powiedziała: „Kobieta pożyczła biżuterię, powołując się na ludzi, których imiona były znane, ale nie jej, następnie sprzedała ją i zatrzymała pieniądze. Została przyprowadzona do Wysłannika Allaha, a lud z jej

Limit wartości rzeczy skradzionej wymagany do zastosowania kary Hadd

Hadisy wskazują na minimalną wartość skradzionej rzeczy, która ma decydujące znaczenie dla tego, czy złodziejowi zostanie odcięta ręka, czy też zostanie mu wymierzona kara łagodniejsza⁹⁵. Część przekazów odnosi minimalną wartość skradzionej rzeczy, przy której

plemienia poszedł do Usamy bin Zaid, który rozmawiał na jej temat z Wysłannikiem Allaha. Twarz Wysłannika Allaha zmieniła kolor, gdy do niego przemawiał. Następnie Wysłannik Allaha powiedział do niego: „Czy wstawiasz się u mnie w sprawie dotyczącej kary Hadd ustanowionej przez Allaha? Usama powiedział: „Módl się o przebaczenie dla mnie, Wysłanniku Allaha! Wtedy Wysłannik Allaha wstał tego wieczoru, wychwalał i wysławiał Allaha, potężnego i wzniosłego, jak na to zasługuje, a następnie powiedział: „Ludzie, którzy przyszli przed wami zostali zniszczeni, ponieważ za każdym razem, gdy szlachetna osoba spośród nich ukradła, pozwalali jej odejść. Ale jeśli ukradłaby osoba niskiego stanu nałożyliby na nią karę. Przez Tego, w którego ręce jest dusza Muhammada, jeśli Fatimah bint Muhammad miałyby ukraść, odciąłbym jej rękę. Potem odciął rękę tej kobiecie.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4898. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 22 luty 2020 r. lub „Przekazała Aisza, że Kurajscy martwili się o kobietę Mkhazumi, która ukradła. Oni powiedzieli: „Kto będzie rozmawiać z Wysłannikiem Allaha na jej temat?” Powiedzieli: „Kto odważyłby się to zrobić, jak tylko Usamah bin Zaid, ulubieniec Wysłannika Allaha?”. Więc Usamah przemówił do niego, a Wysłannik Allaha powiedział: „Czy wstawiasz się w sprawie jednej z kary Hadd ustanowionej przez Allaha?” Potem wstał i zwrócił się do (ludu) i powiedział: „Ci, którzy przyszli przed wami, zostali zniszczeni, ponieważ, gdy szlachetna osoba wśród nich ukradła, pozwalali jej odejść. Ale jeśli ktoś, kto był słaby, ukradł, nałożyliby na niego karę. Na Allaha, gdyby Fatima, córka Muhammada, miała ukraść, odciąłbym jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4899. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 22 luty 2020 r. lub „Opowiedziano, że Aisza powiedziała: „Kobieta z plemienia Kurajczyków, z klanu banu Makhzum, ukradła i przyprowadzono ją do Proroka. Powiedzieli: „Kto z nim porozmawia o niej?”. Powiedzieli: „Usamah bin Zaid”. Przyszedł więc do Proroka i przemówił do niego, ale on zganił go i powiedział: „Wśród dzieci Izraela, jeśli szlachetna osoba ukradnie, pozwól jej odejść. Ale jeśli ukradłaby osoba niskiego stanu, to odciąłby jej rękę. Przez Tego, w którego ręce jest dusza Muhammada, gdyby Fatima córka Muhammada miała ukraść, odciąłbym jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4900. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 22 luty 2020 r. lub „Przekazała Aisza, że „Kurajscy martwili się sprawą kobiety z klanu Makhzumi, która ukradła, i powiedzieli: „Kto będzie mówił o niej?” Powiedzieli: „Kto odważyłby się to zrobić, oprócz Usamy bin Zaida, ulubieńca Wysłannika Allaha?” Powiedział: „Ci, którzy przyszli przed wami, zostali zniszczeni, ponieważ ilekroć szlachetna osoba wśród nich ukradła, pozwalali jej odejść. Ale jeśli ktoś, kto był słaby, ukradłby, wykonaliby karę Hadda. Na Allaha, jeśli Fatimah, córka Muhammada, miałyby ukraść, uciąłbym jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4901. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 22 luty 2020 r. lub „Aisza powiedziała: „kobieta ukradła w czasach Wysłannika Allaha, podczas Podboju i została przyprowadzona do Wysłannika Allaha. Usamah bin Zaid rozmawiał z nim o niej. Ale kiedy przemówił do niego, twarz Wysłannika Allaha zmieniła kolor, a Wysłannik Allaha powiedział: „Czy wstawiasz się w sprawie kary Hadd ustanowionej przez Allaha?”. Usamah powiedział mu: „Wysłanniku Allaha, prosz Allaha o wybaczenie dla mnie!” Kiedy nastał wieczór, Wysłannik Allaha wstał, wychwalał i wysławiał Allaha, potężnego i wzniosłego, jak na to zasługuje, a następnie powiedział: „Ludzie, którzy przyszli przed wami, zostali zniszczeni, ponieważ gdy szlachetna osoba wśród nich ukradła, pozwalali jej odejść. Ale jeśli ktoś, kto był słaby, ukradłby, wykonaliby na nim karę Hadd. Potem powiedział: „Przez Tego, w którego ręce jest moja dusza, jeśli Fatima bint Muhammad miałyby ukraść, odciąłbym jej rękę.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4902. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 22 luty 2020 r.

⁹⁴ Biorąc pod uwagę zwyczajowy sposób postępowania Mahometa, taki obrót sprawy wydaje się skrajnie mało prawdopodobny. Po pierwsze, Fatima nie musiała uciekać się do kradzieży, gdyż z napadów na niemuzułmanów, które jej ojciec inspirował lub stawał na ich czele, przypadała mu każdorazowo 1/5 część skradzionego łupu, a nawet gdyby istotnie pochwycono Fatimę na kradzieży (o ile znalazłby się ktoś, kto ośmieliłby się wystąpić z takim oskarżeniem), zapewne Mahomet obwieściłby nowy koraniczny werset, który właśnie został mu „objawiony” przez Allaha za pośrednictwem Dżibrila, uchylający bądź odpowiednio korygujący poprzednie wersety o karze obcięcia dłoni za kradzież.

⁹⁵ W przypadku, gdy wartość rzeczy skradzionych nie przekracza minimalnego progu nie ma zastosowania kara Hadd, złodziej jest natomiast karany na podstawie kary Ta’zir (Ta’zeer), tj. wymiar kary i sam środek karny

wymierzana jest kara obcięcia dłoni, do wartości tarczy⁹⁶, jakkolwiek występują różnice w precyzyjnym określeniu jej wartości. Jedne przekazy mówią o tym, że tarcza (a więc równowartość rzeczy skradzionej), powinna mieć „przyzwoitą” cenę⁹⁷. Inne hadisy precyzują wartość tarczy, jako wynoszącą trzy dirhamy⁹⁸. Istnieją także przekazy, które mówią, że ręka

zależy od uznania sędziego. Więcej na ten temat w: M. Cammack, *op. cit.*, s. 6. Artykuł dostępny w dniu 5 maja 2022 r. pod adresem: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2567572

Podobnie w: E. E. Okon, *Hudud punishments in islamic criminal law*, “European Scientific Journal” 2014, t.10, Nr 14, s. 228

⁹⁶ Przekazała `Aisha: Ręka złodzieja nie została odcięta za życia Proroka, za wyjątkiem kradzieży czegoś o wartości równej wartości tarczy. Podobny hadis jest przekazywany ze strony Aiszy poprzez inny łańcuch narratorów. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6792. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 23 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 783, dostępnym na stronie www.quranx.com. Potwierdzeniem hadisu jest przekaz zawarty w tym samym zbiorze pod numerem 784. Dostęp: 23 luty 2020 r. oraz „Makhramah zrelacjonował, że jego ojciec powiedział: „Słyszałem, że Uthman bin Abi Al-Walid, uwolniony niewolnik Akhnasiyina, powiedział: „Słyszałem, że Urwah bin Az-Zubair powiedział: „Aishah opowiadała, że Prorok powiedział: „Ręka (złodzieja) nie powinna być odcinana za nic oprócz tarczy lub jej ekwiwalentu.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4937. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 23 luty 2020 r. oraz przekazano, że „Aishah powiedziała: „Ręka złodzieja nie powinna zostać odcięta za nic mniejszego niż Hajafah lub Turs (dwa rodzaje tarcz)”, z których każda była warta (przyzwoitą) cenę. Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4941. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 23 luty 2020 r.

⁹⁷ Przekazała `Aisha: Ręka złodzieja nie została odcięta za kradzież czegoś tańszego niż Hajafa lub Turs (dwa rodzaje tarcz), z których każda była warta (przyzwoitej) ceny. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6793. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 23 luty 2020 r.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 785, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 23 luty 2020 r. oraz przekazała `Aisha: Ręka złodzieja nie została odcięta za kradzież czegoś wartego mniej niż cena tarczy, czy to Turs, czy Hajafy (dwóch rodzajów tarcz), z których każda była warta (przyzwoitej) ceny. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6794. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 23 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 786, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 23 luty 2020 r.

⁹⁸ Przekazał Ibn `Umar: Wysłannik Allaha odciął rękę złodziejowi za kradzież tarczy wartej trzy Dirhamy. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6795. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 787, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

Oraz Przekazał Ibn `Umar: Prorok odciął rękę złodziejowi za kradzież tarczy wartej trzy Dirhamy. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6796. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 788, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

oaz Przekazał `Abdullah bin `Umar: Prorok odciął rękę złodziejowi za kradzież tarczy wartej trzy Dirhamy. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6797. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 789, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 24 luty 2020 r. oraz Przekazał `Abdullah bin `Umar: Prorok odciął rękę złodziejowi za kradzież tarczy wartej trzy Dirhamy. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6798. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 790, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 24 luty 2020 r. oraz „Abdullah bin Umar powiedział: „Wysłannik Allaha odciął (rękę złodzieja) za tarczę, która była warta trzy Dirhamy.” (Sahih) Abu `Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: To jest słuszne.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4907. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r. oraz „Ibn Umar przekazał, że: „Wysłannik Allaha odciął (dłoń złodzieja) za tarczę, która kosztowała trzy Dirhamy.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4908. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

oraz „Abdullah bin Umar opowiadał, że: „Prorok odciął rękę złodzieja, który ukradł tarczę, z portyku przeznaczonego dla kobiet, której cena wynosiła trzy dirhamy.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4909. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

oraz „Ibn `Umar przekazał, że: „Wysłannik Allaha odciął (rękę złodzieja) za tarczę o wartości trzech Dirhamów.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4910. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

złodzieja została odcięta za kradzież tarczy o wartości czterech dirhamów (wydaje się, że podawana wartość czterech dinarów jest pomyłką w tłumaczeniu)⁹⁹ bądź pięciu dirhamów, choć są one uznawane zarówno za wiarygodne, jak i za „słabe”¹⁰⁰. Inne przekazy mówią o wartości tarczy wynoszącej dziesięć dirhamów lub jednego dinara, choć rzadko kiedy podobny przekaz uznany jest za „dobry” (Hasan), w przeważającej większości uznawane są one za „słabe” (Da’if)¹⁰¹. Istnieje też przekaz podający inne wartości, lecz jest on pewnym

⁹⁹ „Uthman bin Abi Al-Walid powiedział: „Słyszałem, jak Urwah bin Az-Zubair powiedział: „Aishah opowiadała, że prorok Allaha powiedział: „Nie należy odcinać ręki (złodzieja) za nic oprócz tarczy lub jej równoważnej wartości. I powiedział, że: „Urwah powiedział: Tarcza jest (warta) cztery Dirhamy. A on (narrator) powiedział: Słyszałem, że Sulaiman bin Yasar powiedział, że słyszał, iż Amrah powiedział: „Aishah opowiadała, że słyszała Wysłannika Allaha, mówiącego: „Nie należy odcinać ręki (złodzieja) chyba, że za cztery Dinary lub więcej”. Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4938, 4939. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

¹⁰⁰ ‘Abdullah bin ‘Amr powiedział: „Wysłannik Allaha odciął (rękę złodzieja) za tarczę wartą pięć Durhamów”. Tak to powiedział (narrator). (Daif). Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4906. Hadis uznany za „słaby” (Da’if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

oaz „Opowiadano, że Anas powiedział: „Abu Bakr odciął (rękę złodzieja) za tarczę wartą pięć Dirhamów.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4912. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com oraz Opowiadano, że Qatadah powiedział: „Słyszałem, jak Anas mówił: „W czasach Abu Bakra człowiek ukradł tarczę, której wartość wynosiła pięć Dirhamów, i on odciął jego rękę.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4913. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

oraz Przekazano, że Sulaiman bin Yasar powiedział: „Pięć (palców, tj. dłoni) nie powinno być odciętych, z wyjątkiem pięciu.” Hammam powiedział: „Abdullah Ad-Danaj, którego poznałem, opowiedział mi, że Sulaiman bin Yasar powiedział: „Pięciu nie powinno być odciętych, z wyjątkiem pięciu”. (Sahih Maqtu). Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4940. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 roku

oraz „Abdullah opowiedział, że: „Prorok odciął (rękę złodzieja) za (coś), co było warte pięć Dirhamów.” (Daif)” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4942. Hadis uznany za „słaby” (Da’if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 24 luty 2020 r.

¹⁰¹ „Opowiadano, że Ayman powiedział: „Prorok nie odciął (ręki) złodzieja, z wyjątkiem wartości tarczy, a wartością tarczy w tamtych czasach był dinar”. (Daif)” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4943. Hadis uznany za „słaby” (Da’if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

Hadisy o podobnej treści, wskazujące, że w czasach Wysłannika Allaha wartością graniczną rzeczy skradzionej po przekroczeniu której zastosowanie ma kara amputacji był jeden Dinar (ewentualnie 10 Dirhamów), uznane za „słabe” (Da’if), znajdują się w tym samym zbiorze pod numerami: 4944, 4945, 4946 i 4948. Dostęp: 25 luty 2020 r. oraz „Opowiedziano, że Ayman powiedział: „(Ręka) złodzieja ma zostać odcięta za cenę tarczy, a ceną tarczy w czasach Wysłannika Allaha był dinar lub dziesięć dirhamów”. (Daif)” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4947. Hadis uznany za „słaby” (Da’if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

oraz „Opowiadano, że Ayman powiedział: „(Ręki) złodzieja nie można odciąć za mniej niż cenę tarczy”. (Daif Mawquf)” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4949. Hadis uznany za „słaby” (Da’if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

oraz „Opowiadano, że Ayman powiedział: „(Ręki) złodzieja nie można odciąć za mniej niż cenę tarczy”. (Daif Mawquf)” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4949. Hadis uznany za „słaby” (Da’if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

Kolejny hadis wyjaśnia, że cena tarczy w tym czasie wynosiła dziesięć dirhamów: „Ata, bin Abi Rabah opowiadał, że Abdullah bin Abbas zwykł mawiać: „Jej cena w tamtych czasach wynosiła dziesięć dirhamów”. Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4950. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r. oraz „Przekazał Ibn ‘Abbas: Podobną relację przekazał Ibn ‘Abbas. Cena tarczy w czasach Wysłannika Allaha szacowana była na dziesięć dirhamów.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4951. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r. Hadis dostępny w tym samym zbiorze pod numerem 4952 podaje tożsamy przekaz, z zaznaczeniem jednak, że jest on „Mursal” (tzn. pochodzący z drugiej ręki lub gdzie łańcuch narratorów jest przerwany). oraz „Przekazano, że Ata powiedział: „Najmniejsza wartość za którą należy odciąć rękę złodzieja jest cena tarczy. A

wyjątkiem¹⁰². Chyba najbardziej jednak drastycznym przekazem ustalającym wartość rzeczy skradzionej po przekroczeniu której należy odciąć rękę złodzieja, a przy tym będącym narracją o najwyższym poziomie wiarygodności, jest przekaz mówiący o kradzieży liny lub jajka¹⁰³. Zauważyć należy, że w obu przypadkach dość bulwersujący wymiar tego przekazu próbuje łagodzić wzmianka, iż ludzie tłumaczyli sobie tą drakońską narrację w taki sposób, że miało nie chodzić w niej o jajko, tylko o hełm, zaś lina mogła kosztować kilka dirhamów¹⁰⁴, (przez co znalazła by się ona w zakresie limitu wartości rzeczy skradzionej pozwalającej na zastosowanie kary obcięcia ręki).

Z kolei najwięcej przekazów, a przy tym w największej liczbie uznanych za „prawdziwe” / „wiarygodne” (Sahih), mówi o minimalnej wartości skradzionej rzeczy wynoszącej ćwierć dinara lub więcej¹⁰⁵.

cena tarczy w owych dniach wynosiła dziesięć Dirhamów”. (Hasan) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: Ayman, ten, którego narracje poprzedziły, nie sądzę, aby był Towarzyszem, a inny Hadis został z nim powiązany, co dowodzi tego, co powiedzieliśmy.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4953. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r. oraz „Przekazał Amr bin Shuaib, który usłyszał to od swego ojca, że jego dziadek powiedział: „Cena tarczy w czasach Wysłannika Allaha wynosiła dziesięć Dirhamów”. Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4956. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

¹⁰² „Przekazała Aishah, że Wysłannik Allaha powiedział: „(Ręki złodzieja) nie można odciąć, z wyjątkiem ceny tarczy, jednej trzeciej dinara lub połowy dinara lub więcej”. Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4915. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

¹⁰³ Przekazał Abu Huraira: Apostoł Allaha powiedział: „Allah przeklina złodzieja, który kradnie jajko (lub hełm), za co jego ręka ma być odcięta, lub kradnie sznur, za co jego ręka ma być odcięta”. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6799. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 791, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

¹⁰⁴ Przekazał Abu Huraira: Prorok powiedział: „Allah przeklina człowieka, który kradnie jajko i odcina mu rękę lub kradnie linę i odcina mu rękę”. Al-A'mash powiedział: „Ludzie tłumaczyli Baida jako żelazny hełm i myśleli, że lina może kosztować kilka dirhamów”. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6783. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 25 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 774, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 25 luty 2020 r.

¹⁰⁵ Przekazała 'Aisha: Prorok powiedział: „Rękę należy odciąć za kradzież czegoś, co jest warte ćwierć dinara lub więcej”. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6789. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 780, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz Przekazała 'Aisha: Prorok powiedział: „Ręka złodzieja powinna zostać odcięta za kradzież ćwierci dinara”. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6790. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r.

Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 781, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz Przekazała 'Aisha: Prorok powiedział: „Rękę należy odciąć za kradzież ćwierci dinara”. Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6791. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 782, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 26 luty 2020 r.

oraz „Przekazała Aishah, że: „Wysłannik Allaha odciął (dłoń złodzieja) za jedną czwartą dinara.”” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4914. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz „Przekazano, że Az-Zuhri powiedział: „Amrah, relacjonując to, co usłyszał od Aiszy, powiedział, że Wysłannik Allaha odciął rękę złodzieja za ćwierć dinara.”” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4916. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz „Przekazano ze strony Aiszy, że Wysłannik Allaha powiedział: „Ręka złodzieja zostanie odcięta za ćwierć dinara lub więcej.”” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4917. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r.

Zdaniem autora powyższe przekazy nie muszą wzajemnie się wykluczać. Jeżeli jeden dinar warty był dwanaście dirhamów, a kwotą wystarczającą do wymierzenia kary obcięcia dłoni było ćwierć dinara lub więcej, to odcięcie dłoni zarówno za ćwierć dinara oraz jego równowartość w postaci trzech dirhamów, jak też za kwoty wyższe – czterech, pięciu, czy dziesięciu dirhamów – znajduje swoje uzasadnienie w treści powyższych hadisów dotyczących wymierzania kary za kradzież.

Wątpliwości mogą jednak wzbudzać różnice poglądów pomiędzy poszczególnymi komenatorami Koranu, jak też różnice w przekazach poszczególnych narratorów hadisów. I tak w kwestii określenia wartości minimalnej skradzionego przedmiotu, warunkującego wykonanie kary odcięcia dłoni, dostrzec można niekonsekwencję w odniesieniu do treści przytoczonych powyżej tafsirów, zgodnie z którymi nie można wymierzyć kary odcięcia dłoni w przypadku kradzieży pożywienia oraz rzeczy o znikomej wartości (jakim w obu przypadkach jest – i niewątpliwie było w czasach Mahometa – jajko), natomiast powtarzana jest regulacja w odniesieniu do wartości skradzionej rzeczy wynoszącej ćwierć dinara lub więcej, od której to możliwe jest zastosowanie tej kary. Ponadto, nie wszystkie uznane za wiarygodne hadisy, odnoszące się do kary wymierzanej w przypadku kradzieży, mówią o tym, że nie można odciąć ręki za kradzież, chyba, że skradziony przedmiot jest warty ćwierć

oraz „Przekazano ze strony Aiszy, że Prorok powiedział: „Ręka złodzieja zostanie odcięta za jedną czwartą dinara lub więcej”.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4918. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r.

Hadisy tożsamej treści znajdują się w tym samym zbiorze pod numerami: 4919, 4920, 4921, 4922 i 4923. Wszystkie zostały uznane za „prawdziwe” (Sahih), są dostępne na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz „Przekazała Amrah, która słyszała, jak Aisza powiedziała: „Ręka złodzieja zostanie odcięta za jedną czwartą dinara lub więcej”.” (Sahih) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: „To jest poprawna wersja narracji Yahya.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4924. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r.

Hadisy o podobnej treści, wyznaczające dolną granicę kary odcięcia ręki wynoszącą jedną czwartą dinara lub więcej, uznane za „prawdziwe” (Sahih), znajdują się w tym samym zbiorze pod numerami: 4925, 4926, 4930, 4932 i 4936, dostępnym na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz „Zostało przekazane, że Aisza powiedziała: „Nie było to zbyt długie i jeszcze nie zapomniałam. Odcięcie (ręki złodzieja) następuje za jedną czwartą dinara lub więcej ”.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4927. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz „Aisza przekazała, że usłyszała, jak Wysłannik Allaha powiedział: „Ręki złodzieja nie można odciąć, z wyjątkiem jednej czwartej dinara lub więcej”.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4928. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. Potwierdzenie tego przekazu znajduje się w tym samym zbiorze pod numerem 4929. Z kolei hadis o podobnej treści, wskazujący na kwotę jednej czwartej dinara rzeczy skradzionej uzasadniającej karę odcięcia ręki, uznany za „prawdziwy” (Sahih), znajduje się w tym samym zbiorze pod numerem 4933 i jest dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz „Przekazano, że Aisza powiedziała: „Wysłannik Allaha powiedział: „Ręka złodzieja zostanie odcięta za cenę tarczy, a cena tarczy wynosi jedną czwartą dinara”.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4931. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r. oraz „Aishah powiedziała: Wysłannik Allaha powiedział: „Nie można odciąć ręki złodzieja za cokolwiek o mniejszej wartości, niż wartość tarczy”. Aishah powiedziano: „Jaka jest cena tarczy?” Powiedziała: „Jedna czwarta dinara”. Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4935. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 26 luty 2020 r.

dinara lub więcej, gdyż częstokroć występują w tej mierze różnice. Przekazy dotyczące kary obcięcia dłoni za kradzież różnią się zatem między sobą, czasami nawet znacznie, a wśród hadisów znajdują się także takie, które są sprzeczne z przekazami różnych lub nawet tych samych narratorów, przy czym niekiedy przekazy te mają nawet rangę „Sahih”. Nieścisłości dotyczą nie tylko minimalnej wartości rzeczy skradzionej, która pociąga za sobą wykonanie kary obcięcia dłoni, a którą, według niektórych przekazów, nie jest równa wartości tarczy¹⁰⁶, ale także np. tego, czy złodzieja należy, po wykonaniu na nim kary obcięcia dłoni, karać jeszcze dodatkowo, jak w poniższym hadisie.

„Przekazał Abdur-Rahman bin Awf, że Wysłannik Allaha powiedział: „Złodzieja nie należy karać (finansowo)¹⁰⁷, jeśli zostanie na nim wykonana kara Hadda”. (Daif) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: To jest Mursal¹⁰⁸ i nie zostało to potwierdzone”¹⁰⁹.

Należy zauważyć, że według niektórych przekazów, nie można wymierzyć kary obcięcia ręki m.in. najemnikowi, który ukradnie temu, u którego służy (co jest zrozumiałe, gdyż nie jest on uważany za złodzieja, tylko za zdrajcę i podlega innej karze), czy też złodzieja, który po włamaniu gromadzi łupy, ale nie wynosi ich na zewnątrz (porównywany jest do człowieka, który będąc z kobietą ma zamiar dopuścić się cudzołóstwa, ale tego nie czyni, czy też stawia na stole wino, ale go nie wypija – wydaje się to także zrozumiałe, gdyż przestępstwo nie doszło do skutku). Jednakże regulacje wynikające z hadisów są niekonsekwentne w tym zakresie, w jakim dopuszczają ucięcie dłoni w przypadku pożyczenia danej rzeczy i późniejszego zaprzeczenia pożyczki. Po pierwsze, jak to już zostało wyżej wspomniane, nie powinno się stosować kary mutylacyjnej przy defraudacji czy sprzeniewierzeniu, przez co można by uważać pożyczkę i zaprzeczenie jej zaciągnięcia, zwłaszcza, że wspomniana w hadisach kobieta z klanu Makhzumi nie pozbawiła właściciela własności nad rzeczą potajemnie i skrycie, ale pożyczka wszystkie rzeczy jawnie. Nadto istnieje także przekaz, który w podobnej sytuacji wprost zabrania wykonania kary

¹⁰⁶ 'Aisza opowiadała, że Wysłannik Allaha powiedział: „Ręki (złodzieja) nie należy odcinać za tarczę”. Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4934. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 27 luty 2020 r. oraz Przekazał Anas bin Malik, że: Wysłannik Allaha odciął (rękę złodzieja) za tarczę. (Sahih) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: To jest pomyłka. Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4911. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 27 luty 2020 r.

¹⁰⁷ Zapewne chodzi w tym przypadku o zwrot przez sprawcę rzeczy skradzionej lub jej równowartości w przypadku utraty skradzionej rzeczy. W tej mierze szkoły prawa muzułmańskiego różnią się między sobą, o czym szerzej poniżej w pracy.

¹⁰⁸ Zasadniczo przekaz, w którym łańcuch transmisji, został przerwany, tj. wśród jego narratorów jest taki, który nie mógł usłyszeć przekazu od tego, którego imię występuje przed nim.

¹⁰⁹ Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4984. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 27 luty 2020 r.

mutylacyjnej,¹¹⁰ w którym to Imam Malik ibn Anas¹¹¹ twierdzi, że w przypadku, gdy ktoś pożycza coś, a potem zaprzecza temu, że pożyczył, powinien być traktowany jako dłużnik, nie jako złodziej i nie powinno się odcinać jego ręki za kradzież. Dodatkowo, to, co jest zabrane przypadkiem, otwarcie i w pośpiechu także nie kwalifikuje się do wymierzenia kary obcięcia dłoni,¹¹² niezależnie od tego, czy wartość tej rzeczy przekracza kwotę wystarczającą do wymierzenia tej kary, czy też nie.¹¹³ Jak widać, szczegółowe uregulowania mogą różnić się w zależności od tego, do której z czterech szkół prawa muzułmańskiego należy dany autor.

Wyłączenia od zastosowania kary Hadd

Wyłączenia ze względu na przedmiot kradzieży

Hadisy zawierają także szereg wyłączeń od stosowania kary odcięcia dłoni. Ręki nie można odciąć za kradzież owoców z drzewa (nie dotyczy to kradzieży z suszarni), ani za kradzież owcy z pastwiska (nie odnosi się to do kradzieży z zagrody).¹¹⁴ Inny hadis doprecyzowuje, że ten, który jest w potrzebie może zjeść owoce z drzewa, ale nie wolno mu ich ze sobą zabrać, zaś kara za kradzież rzeczy przechowywanej w magazynie zależy od jej wartości – jeśli jest co najmniej równa wartości tarczy, złodziejowi należy uciąć rękę, jeśli jest mniejsza, ma on zapłacić dwukrotność jej wartości i zostać ukarany.¹¹⁵ Trudno nie dopatrywać się w tym

¹¹⁰ „Malik powiedział o osobie, która coś pożycza, a potem zaprzecza: „Jego ręka nie jest odcięta. Jest jak człowiek, który jest winien spłatę długu drugiemu człowiekowi i który temu zaprzecza. Nie powinien mieć odciętej ręki za to, czemu zaprzeczył.”” Muwatta Malik, Book 41, Hadith 35. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 lutego 2020 r.

¹¹¹ Imam Malik ibn Anas, pełne imię: Abū ‘Abd Allāh Mālik ibn Anas ibn al-Ḥārith al-Aṣḥabī to żyjący w VIII wieku w Arabii muzułmański prawnik, założyciel malickiej szkoły prawa. Jego najbardziej znaną pracą jest Muwaṭṭa’ (الموطأ), tj. „wydeptana ścieżka” zapisywana także jako „Muwatta Imam Malik” (موطأ الإمام مالك) będąca zbiorem hadisów, który uważany jest za najwcześniejszy zbiór tekstów, obejmujących swym zakresem różne dziedziny prawa muzułmańskiego.

¹¹² „Yahya opowiedział mi to, co przekazał mu Malik Ibn Shihab, że Marwan ibn al-Hakam przyprowadził człowieka, który porwał jakieś towary i chciał odciąć mu rękę. Posłał do Zayda ibn Thabit, aby go o to zapytał. Zayd ibn Thabit powiedział do niego: „Ręka nie może być odcięta za to, co zostało skradzione przypadkiem, otwarcie, w pośpiechu.”” Muwatta Malik, Book 41, Hadith 34. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 lutego 2020 r.

¹¹³ Muwatta Malik, Book 41, Hadith 35. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 lutego 2020 r.

¹¹⁴ „Przekazał Amr bin Shuaib, od swego ojca, że jego dziadek powiedział: „Wysłannik Allaha został zapytany: „Za ile odcina się rękę (złodzieja)?” Powiedział: „Nie można odciąć ręki (złodzieja) za (kradzież) owoców na drzewie, ale jeśli (owoc) został zabrany do miejsca, w którym jest przechowywany do wyschnięcia, wtedy (złodzieja) ręka ma zostać odcięta (jeśli to, co skradzione jest równoważne) cenie tarczy. Ręka (złodzieja) nie może zostać odcięta za owcę (skradzioną) z pastwiska, ale jeśli została ona umieszczona w zagrodzie, wtedy rękę (złodzieja) należy odciąć (jeśli to, co zostało skradzione, odpowiada) cenie tarczy.”” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4957. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 lutego 2020 r.

¹¹⁵ Przekazał Amr bin Shuaib, od swego ojca, że jego dziadek Abdullah bin Amr przekazał, że Wysłannik Allaha został zapytany o owoce na drzewie. Powiedział: „Cokolwiek potrzebujący zabierze, nie wkładając niczego do kieszeni (i nie zabierając tego), nie jest na niego nakładana żadna kara. Ale ktokolwiek wynosi coś, musi zapłacić dwukrotność wartości tej rzeczy i zostać ukarany. Ktokolwiek kradnie coś po tym, jak zostało

przypadku inspracji prawem żydowskim, zawartym w wersetach 3, 6 i 8 rozdziału 22 Księgi Wyjścia. Kolejny przekaz precyzuje, że zwrot, iż złodziej w podobnych przypadkach ma zostać ukarany, oznacza karę chłosty. Dodaje też, że reguła kradzieży z pastwiska, za którą nie grozi obcięcie ręki, dotyczy nie tylko owiec, ale rozciąga się na wszystkie zwierzęta gospodarskie, a także, że zasada przyrównywania wartości skradzionej rzeczy do wartości tarczy, która jest decydująca dla rodzaju wymierzanej kary, odnosi się do każdej rzeczy i obejmuje tak owoce zerwane z drzewa, jak i zabrany inwentarz¹¹⁶. Nie jest również możliwe obcięcie ręki za kradzież płodów lub gałęzi¹¹⁷ drzew palmowych¹¹⁸.

W wymiarze praktycznym katalog dóbr, których kradzież nie pociąga za sobą wymierzenia kary hadd, określany jest np. za pomocą fatw¹¹⁹.

Osobnej ocenie podlega sytuacja, gdy rzecz skradziona została utracona przez sprawcę. Gdy rzecz skradziona bowiem istnieje, należy ją zwrócić prawowitemu właścicielowi (wszystkie szkoły muzułmańskie, oprócz Malikickiej wymagają, aby ofiara kradzieży, oprócz odzyskania skradzionego mienia od złodzieja, zażądała nałożenia na sprawcę kary mutylacyjnej), natomiast, gdy już nie istnieje, według poglądów szkoły Hanafickiej poszkodowany może jedynie żądać odszkodowania lub zastosowania kary

prawidłowo zmagazynowane, a jego wartość jest równa wartości tarczy, jego ręka musi zostać odcięta. Kto kradnie coś o mniejszej wartości, musi za karę zapłacić dwukrotność wartości tej rzeczy i zostać ukarany.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4958. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r.

¹¹⁶ Przekazał Amr bin Shuaib, od swego ojca, że jego dziadek Abdullah bin Amr przekazał, że, mężczyzna z Muzainah przyszedł do Wysłannika Allaha i powiedział: „O Wysłanniku Allaha, co myślisz o skradzionej owcy z pastwiska?” Powiedział: „(Złodziej musi zapłacić) podwójnie i zostać ukarany. Nie ma kary odcięcia ręki za (kradzież) żywego inwentarza, z wyjątkiem tego, co zostało umieszczone w zagrodzie, jeśli jego wartość jest równa tarczy, w którym to przypadku ręka (złodzieja) ma zostać odcięta. Jeśli jego wartość nie jest równa wartości tarczy, powinien zapłacić karę w wysokości dwukrotności jego wartości i zostać wychłostanym za karę.” Powiedział: „O Wysłanniku Allaha! Co sądzisz o owocach na drzewie?” Powiedział: „(Złodziej musi zapłacić) podwójnie i zostać ukarany. Nie ma obcięcia ręki w przypadku (kradzieży) owoców z drzewa (z wyjątkiem tego, który został prawidłowo zmagazynowany, jeśli jego wartość jest równa tarczy), w którym to przypadku ręka (złodzieja) nie jest równa wartości tarczy, powinien wtedy zapłacić karę dwukrotności ich wartości i zostać wychłostanym za karę”. Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4959. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r.

¹¹⁷ W angielskim tłumaczeniu występuje w tym miejscu słowo „spadix”, jednak zdaniem autora, by oddać sens tego hadisu, należy je przetłumaczyć nie jako „kolba” lub „kwiatostan”, ale przywołać tu jego dosłowne znaczenie, które miało ono w połowie XVIII wieku, tj. „gałąź”.

¹¹⁸ Przekazano, że Rafi bin Khadij powiedział: „Słyszałem, że Wysłannik Allaha powiedział: „Nie należy odcinać ręki za (kradzież) produktów lub gałęzi drzew palmowych”.” Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4960. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r. Hadisy o tożsamej treści, uznane za „prawdziwe” (Sahih), znajdują się w tym samym zbiorze pod numerami: 4961, 4962, 4963, 4964, 4965, 4966, 4967, 4969 i 4970. Hadis o podobnej treści znajduje się w tym samym zbiorze pod numerem 4968, jednak w tym przypadku przytaczane są wątpliwości co do osoby jednego z narratorów.

¹¹⁹ Jedną z takich fatw wydał znany przedstawiciel szkoły Shafi’i, żyjący na przełomie VII i VIII wieku muzułmański uczony i sędzia Taqī al-Dīn ‘Alī b. ‘Abd al-Kāfī al-Subkī. Więcej w: J. Brown. Stoning and Hand Cutting: Understanding the Hudud and the Shariah in Islam. Yaqeen Institute for Islamic Research. 2016. Opracowanie dostępne 5 maja 2022 r. pod adresem: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/stoning-and-hand-cutting-understanding-the-hudud-and-the-shariah-in-islam>.

amputacji, ale nie jednego i drugiego. Według poglądów szkoły Shafi może żądać obu z nich, podczas gdy zdaniem szkoły Malikickiej ofiara może żądać odszkodowania dodatkowo oprócz kary amputacji, jeśli złodziej jest bogaty, lecz jeśli nie – tylko kary mutylacyjnej¹²⁰.

Wyłączenia ze względu na osobę (wiek) sprawcy

W zbiorze hadisów, dostępnych np. na stronie www.sunnah.com, których autorem jest An-Nasa'i¹²¹, w księdze 46, zawierającej szczegółowe uregulowania dotyczące obcinania ręki złodzieja, w rozdziale 17 zatytułowanym „Definicja dojrzałości i wieku, w którym kara Hadd może być wykonana na mężczyźnie lub kobiecie” wskazuje się, że kara ta może zostać wykonana tylko na osobie dojrzałej, przy czym przesądzające dla oceny dojrzałości danej osoby jest posiadanie przez nią owłosienia łonowego – jest to tym samym wyznacznik, czy dany mężczyzna lub dana kobieta może ponieść karę Hadd¹²².

Wyłączenia z powodu osoby (statusu) sprawcy lub okoliczności kradzieży

Aby czyn skrytego przywłaszczenia sobie mienia ruchomego mógł być uznany za kradzież, to oprócz wspomnianej wyżej określonej wartości mienia skradzionego, rzecz nie może być częściowo własnością sprawcy ani być mu powierzona, a ponadto kradzież musi być dokonana poprzez zabranie mienia z miejsca zamkniętego lub pozostającego pod strażą¹²³.

Hadisy przewidują, że wobec pewnych kategorii osób, jak dopuszczający się rozboju, zdrajca i drobny złodziejasek, nie ma zastosowania kary obcięcia dłoni. Hadisy te oznaczone są wprowadzie, jako „prawdziwe” (Sahih), jednak w dołączonych do ich treści uwagach komentujących przekazy wyrażane są wątpliwości, czy są one prawidłowo przekazane przez kolejnych narratorów¹²⁴. Z kolei w przypadku niewolnika, który dopuszcza się kradzieży,

¹²⁰ R. Peters, *op. cit.*, s. 57

¹²¹ Jak wskazano na początku pracy, jego pełne imię to: Abū `Abd ar-Raḥmān Aḥmad ibn Shu`ayb ibn Ali ibn Sīnān al-Nasā'ī.

¹²² „Przekazano, że Atiyyah powiedział: „Byłem wśród więźniów Quraizah; zostaliśmy zbadani i każdy, kto wyhodował włosy łonowe, został zabity, a kto nie wyhodował włosów, pozwolono mu żyć i nie został zabity”.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4981. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r.

¹²³ R. Peters, *op. cit.*, s. 56. Podobnie E. E. Okon, *op. cit.*, s. 232.

¹²⁴ „Przekazał Sufyan, któremu przekazał Abu Az-Zubair, któremu przekazał Jabir, że Wysłannik Allaha powiedział, że ręki rabusia i złodziejaska, nie można odciąć. (Sahih) Sufyan nie usłyszał tego od Abu Az-Zubaira.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4971. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r. oraz „Opowiedział Sufjan, któremu opowiedział Abu Az-Zubair, że Jabir powiedział: „Wysłannik Allaha powiedział: „Ręki złodziejaska nie można odciąć”. (Sahih) Ibn Juraj również nie usłyszał tego od Abu Az-Zubaira.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4972. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r. oraz „Zostało przekazane przez Jabira, że Wysłannik Allaha powiedział: „Ręki złodziejaska nie można odciąć”.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4973. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r. oraz „Przekazał Hajjaj, któremu przekazał Ibn Juraj, któremu zrelacjonował Abu Az-Zubair, że Jabir powiedział: „Ręki zdrajcy nie można odciąć”. (Sahih) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: Ten Hadis zrelacjonował Ibn Juraj, któremu przekazał 'Isa bin Yunus, któremu przekazał Al-Fadl bin Musa, któremu przekazał Ibn Wahb, któremu przekazał Muhammad bin Rabiah, któremu przekazał Makhlad bin Yazid i Salamah bin Saeed z Al-Basrah, który jest godny zaufania, i Ibn Abi Safwan

hadis nakazuje jego sprzedaż, nawet ze stratą, przy czym nie precyzuje, czy w jego przypadku przed sprzedażą należy wykonać na nim karę odcięcia ręki. Należy jednak zauważyć, że ze względu na osobę narratora przekaz ten jest poddawany w wątpliwość¹²⁵. Istnieje także narracja zabraniająca odcinania dłoni podczas podróży¹²⁶.

Zdaniem autora, wyjątki od zastosowania kary mutilacyjnej wobec zdrajcy i drobnego złodziejaszka, niekoniecznie muszą być jednak pomyłką w przekazie. Jak wskazano powyżej, kary obcięcia dłoni nie można zastosować względem zdrajcy, gdyż nie zachodzi w tym przypadku kradzież, a sprzeniewierzenie się swemu panu. Natomiast w przypadku drobnego złodziejaszka, tj. osoby, która ukradkiem i bez użycia przemocy zabiera niewielkie ilości cudzej własności bądź kradnie rzeczy o małej wartości (być może chodzi tu o kieszonkowca), może on nie kwalifikować się do obcięcia dłoni ze względu na znikomą wartość skradzionych rzeczy i niższą, niż cena tarczy, z kolei brak użycia przemocy nie pozwala na wykonanie na złodzieju kary, jak w przypadku rozboju. Natomiast wzmiankę o nie wykonywaniu na osobie winnej rozboju kary obcięcia dłoni, być może tłumaczyć można by tym, iż zgodnie z werselem 33 i 34 sury 5 (Al-Ma'idah) karą przewidzianą za rozbój jest bądź kara śmierci, bądź kara śmierci wykonywana przez ukrzyżowanie, bądź obcięcie na przemian ręki i nogi bądź wygnanie, a zatem nie ma tu zastosowania jedynie kara obcięcia samej dłoni, jak w przypadku kradzieży.

Postępowanie w przypadku recydywy

Jak wynika z przytaczanych powyżej komentarzy do Koranu, w przypadku powrotu do przestępstwa kradzieży należy odciąć sprawcy lewą stopę, a gdyby ukradł ponownie, wtedy lewą rękę, a następnie prawą stopę. W przypadku, gdyby po tym ukradł on ponownie, ponieważ nie posiada już on kończyn, które można odciąć, należy wymierzyć inną, stosowną

powiedział: „Był najlepszym z ludzi swoich czasów” i żaden z nich nie powiedział: „Abu Az-Zubair opowiedział mi” i nie sądzę, aby usłyszał to od Abu Az-Zubaira, a Allah wie najlepiej.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4974. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r. oraz „Opowiadano, że Jabir powiedział: „Wysłannik Allaha powiedział: „Nie można odciąć ręki złodziejaszka, rabusia i zdrajcy”.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4975. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r. oraz „Opowiadano, że Jabir powiedział: „Nie można odciąć ręki zdrajcy”.” (Sahih) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: Ashath bin Sawwar (jeden z jego narratorów) jest słaby.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4976. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 28 luty 2020 r.

¹²⁵ „Przekazał Abu Hurairah, że Prorok powiedział: „Jeśli niewolnik kradnie, sprzedaj go, nawet za pół ceny”. (Hasan) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: „Umar bin Abi Salamah nie jest mocny w Hadisach.”” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4980. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 1 marca 2020 r.

¹²⁶ „Przekazano, że Junadah bin Abi Umayyah powiedział: „Słyszałem, że Busr bin Abi Artah powiedział: „Słyszałem, że Wysłannik Allaha powiedział: „Ręka nie powinna zostać odcięta podczas podróży”.”” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4979. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 1 marca 2020 r.

karę, którą – na podstawie osądu Mahometa – byłaby, zgodnie z poniższym hadisem, kara śmierci.

„Al-Harith bin Hatib opowiadał, że złodzieja przyprowadzono do Wysłannika Allaha, a on powiedział: „Zabijcie go”. Powiedzieli: „O Wysłanniku Allaha, on tylko ukradł (coś)”. Powiedział: „Zabijcie go”. Powiedzieli: „O Wysłanniku Allaha, on tylko ukradł (coś)”. Powiedział: „Odetnijcie mu rękę”. Potem znów ukradł i odcięto mu stopę. Potem kradł w czasach Abu Bakra, aż wszystkie jego kończyny zostały odcięte. Potem ukradł piąty raz, a Abu Bakr powiedział: „Wysłannik Allaha znał go lepiej, gdy powiedział: „Zabijcie go”.” Następnie przekazał go pewnym młodym mężczyznom z plemienia Quraish, by go zabili, wśród których był Abdullah bin Az-Zubair, który lubił sprawować przywództwo. Powiedział: „Uczynicie mnie waszym dowódcą”¹²⁷, więc uczynili go ich dowódcą, a kiedy go uderzył, zaczęli go bić, dopóki go nie zabili”¹²⁸.

Należy jednak zauważyć, że podobny przekaz pochodzący od innego narratora, ze względu na jego niższą wiarygodność, może już nie posiadać, jak poprzedni, najwyższego poziomu autentyczności (Sahih), zamiast tego komentatorzy mogą nadawać mu status przekazu „dobrego” (Hasan) lub nawet wątpliwego (Munkar).

„Przekazano, że Jabir bin 'Abdullah powiedział: „Złodziej został przyprowadzony do Wysłannika Allaha, a on powiedział: „Zabijcie go”. Powiedzieli: „Wysłanniku Allaha, on tylko ukradł”. Powiedział: „Odetnijcie (jego rękę)”. Więc jego ręka została odcięta, a następnie przyprowadzono go po raz drugi i powiedział: „Zabijcie go”. Powiedzieli: „Wysłanniku Allaha, on tylko ukradł”. Powiedział: „Odetnijcie (jego stopę)”. Odcięto mu więc stopę, przyprowadzono go po raz trzeci i powiedział: „Zabijcie go”. Powiedzieli: „O Wysłanniku Allaha, on tylko ukradł.” Powiedział: „Odetnijcie (drugą rękę)”. Potem przyprowadzono go po raz czwarty i powiedział: „Zabijcie go.” Powiedzieli: „Wysłanniku Allaha, on tylko ukradł”. Powiedział: „Odetnijcie (drugą stopę)”. Przyprowadzono go po raz piąty i powiedział¹²⁹: „Więc zabraliśmy go do zagrody dla zwierząt i zaatakowaliśmy. Położył się na plecach, a potem machnął rękami i nogami (w powietrzu), tak, że wielbłądy uciekły. Potem zaatakowali go po raz drugi, a on zrobił to samo, potem zaatakowali go po raz trzeci, a my rzuciliśmy w niego kamieniami i zabiliśmy go, a następnie wrzuciliśmy go do studni i

¹²⁷ Wydaje się, że ze względu na kontekst tak należy przełożyć ten zwrot na język polski. Być może też nastąpiło w tym miejscu przekłamanie w tłumaczeniu z oryginału arabskiego na język angielski.

¹²⁸ Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4977. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 1 marca 2020 r.

¹²⁹ Zapewne omyłkowo pominięto w tym miejscu zwrot „Zabijcie go”.

zarzuciliśmy go kamieniami.” (Hasan) Abu 'Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: Ten Hadis jest Munkar, Musab bin Thabit nie jest mocny w Hadisach”¹³⁰.

Postanowienia mające charakter prewencji ogólnej

Oprócz prewencji szczególnej osiąganej za pomocą kary Hadd, hadisy zawierają także postanowienia dotyczące prewencji ogólnej. Osiąga się ją po pierwsze wykonując karę odcięcia ręki publicznie, a po drugie, wieszając odciętą dłoń na szyi sprawcy, choć w tym przypadku przekazy te uznawane są za „słabe”¹³¹.

Wyłączenie sprawcy z religii muzułmańskiej w czasie dokonywania czynów zakazanych

Istnieje szereg przekazów, które wskazują, że dana osoba, w czasie popełniania czynu zakazanego wyłącza się spośród wyznawców religii muzułmańskiej. Jedną z nich jest poniższy przekaz.

Przekazał Ibn 'Abbas: Prorok powiedział: „Kiedy (osoba)¹³² cudzołożnik dopuszcza się nielegalnego współżycia seksualnego, wtedy nie jest wierzącym, kiedy to czyni; a kiedy ktoś kradnie, nie jest wierzącym w czasie, gdy kradnie”¹³³. Można tym samym przewrotnie

¹³⁰ Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4978. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 1 marca 2020 r.

¹³¹ „Przekazano, że Ibn Muhairiz powiedział: „Zapytałem Fadalaha bin 'Ubaida o powieszenie ręki (złodzieja) na jego szyi, a on odpowiedział: „To jest Sunna. Wyśłannik Allaha odciął rękę złodzieja, a następnie zawiesił ją na jego szyi”. (Daif)” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4982. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 1 marca 2020 r. oraz „Zostało przekazane, że Abdur-Rahman bin Muhairiz powiedział: „Powiedziałem do Fadalaha bin Ubaida: „Czy uważasz, że zwisanie ręki z szyi złodzieja to Sunna?”. Powiedział: „Tak; złodziej został przywieszony do Wyśłannika Allaha, a on odciął mu rękę i zawiesił na jego szyi.” (Daif) Abu Abdur-Rahman (An-Nasai) powiedział: Al-Hajjaj bin Artah jest słabym narratorem, jego narracje nie są wykorzystywane jako dowód.” Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4983. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 1 marca 2020 r.

¹³² Zdaniem autora, zapewne doprecyzowanie, że chodzi o osobę wynika z faktu, iż zgodnie z treścią hadisów za cudzołożników uznawane są także zwierzęta (np. małpy, które były przez towarzyszy Mahometa kamienowane za „cudzołóstwo” - tak np. w Sahih al-Bukhari, Book 63, Hadith 3849, dostępnym na stronie: www.sunnah.com), które to nie mogą być wyznawcami religii muzułmańskiej (choć zauważyć w tym kontekście należy, iż przynajmniej teoretycznie nie tylko ludzie mogą wyznawać tę religię, gdyż zgodnie z treścią koranicznych wersetów 1-2 sury 72 (Al-Jinn) oraz hadisów (tak np. w Sahih al-Bukhari, Book 65, Hadith 4921, dostępnym na stronie: www.sunnah.com), oprócz ludzi wydaje się, że także dżiny mogłyby być teoretycznie jej wyznawcami).

¹³³ Sahih Bukhari, Book 86, Hadith 6782. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 2 marca 2020 r. Tożsamy hadis dostępny jest w zbiorze Sahih Bukhari, Volume 8, Book 81, Hadith 773, dostępnym na stronie www.quranx.com. Dostęp: 2 marca 2020 r. Hadisy o zbliżonej treści znajdują w zbiorze Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4870 i 4871. Hadisy uznane za „prawdziwe” (Sahih), dostępne na stronie: www.sunnah.com. Z kolei hadis znajdujący się w powyższym zbiorze pod numerem 4872, uznany został za „słaby” (Da'if), mimo, iż co do jego treści jest on zasadniczo tożsamy z dwoma powyższymi przekazami.

stwierdzić, że żaden muzułmanówim nigdy nikomu niczego nie ukradł, ani też nigdy nie cudzołożył.

Możliwość odłożenia w czasie wykonania kary Hadd

Należy także zauważyć, iż Koran ani nie przewiduje odwołania czy odłożenia w czasie kary za kradzież, ani też nie różnicuje sytuacji osobistej osoby która dopuściła się kradzieży i w związku z tym nie mityguje w żaden sposób sankcji karnej w zależności od tego, jaką motywacją kierował się sprawca (np. kradzież z niskich pobudek i kradzież w celu uchronienia siebie lub swoich bliskich od śmierci głodowej). Nie wydaje się także, by w czasach Mahometa stosowano jakieś przepisy uwzględniające motywacje sprawcy, gdyż wzmianka o zamianie kary odcięcia dłoni na inną lub anulowaniu kary amputacji w sytuacji, gdy sprawca był zmuszony do kradzieży ze względu na doskwierający mu głód, pojawia się za panowania drugiego kalifa, którym od 634 roku po Chrystusie był ‘Umar (Omar) ibn al-Khaththâb (al-Chattab). Skoro bowiem kara miała być wykonana, a sytuacja sprawcy i jego motywacje były znane, to zapewne, przynajmniej do czasów Umara, kara mutylacyjna była na takim sprawcy wykonywana¹³⁴. W tym kontekście należy natomiast zauważyć, że Mahomet pragmatycznie potrafił zdobyć się na odroczenie kary amputacji, gdy osoba sprawcy w danej chwili była mu do czegoś potrzebna. Można tu wskazać na przekaz, który przedstawił mauretański uczony Abdallah Bin Bayyah, mówiący o tym, iż Mahomet zakazał odcinania rąk islamu żołnierzom, którzy kradli podczas kampanii, na rzecz wstrzymania wykonania tej kary do czasu, gdy prezentowane przez nich zdolności bojowe przestaną już być w kampanii potrzebne¹³⁵.

Możliwość uniknięcia kary Hadd

Uniknięcie kary przez pojednanie ofiary ze sprawcą kradzieży

¹³⁴ Można tu wskazać na podawane narracje, zgodnie z którymi ‘Umar ibn al-Khaththâb miał zamienić karę odcięcia dłoni na inną lub anulować karę amputacji w sytuacji, gdy sprawca był zmuszony do kradzieży w czasie ogólnie panującego głodu lub ze względu na to, że sam cierpiał głód. Więcej w: M. Chandra: *The Penology of Islamic Criminal Law: Reintroduction of Islamic Penology*, s 360. Artykuł dostępny 5 maja 2022 r. pod adresem: <https://media.neliti.com/media/publications/272017-the-penology-of-islamic-criminal-law-rei-7725ce1e.pdf>

¹³⁵ Powołując się na: Sunan Abū Dāwūd, J. Brown. *Stoning and Hand Cutting: Understanding the Hudud and the Shariah in Islam*. Yaqeen Institute for Islamic Research. 2016, przypis 87. Opracowanie dostępne 5 maja 2022 r. pod adresem: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/stoning-and-hand-cutting-understanding-the-hudud-and-the-shariah-in-islam>.

Hadisy odnoszące się do kradzieży i wymierzanej za to kary, wskazują, że kara obcięcia dłoni nie musi zostać zastosowana, jeśli ofiara kradzieży przebaczy złodziejowi bądź pojedna się z nim, jeszcze przed doprowadzeniem złodzieja przed oblicze sprawiedliwości, tj. w czasach Mahometaa przed osobę sprawującą rządy i wymierzającą sprawiedliwość lub przed niego samego. Gdy jednak sprawa zostanie oficjalnie zgłoszona, nawet, gdy ofiara kradzieży, aby uchronić złodzieja przed obcięciem dłoni, zadeklaruje, że skradziona rzecz zostanie sprzedana złodziejowi na kredyt¹³⁶, sprawa musi skończyć się wydaniem wyroku obcięcia dłoni, który jest już nieodwołalny – w tym kontekście pojawia się pytanie Mahometa kierowane do ofiary kradzieży: „Dlaczego nie powiedziałaś tego zanim przyprowadziłeś go do mnie?”. Przykładem powyższej zasady może być następujący przekaz zawarty w zbiorze Sunan an-Nasa’i: „Ata bin Abi Rabah przekazał, że: „człowiek ukradł szatę i został postawiony przed Wysłannikiem Allaha, który nakazał odciąć jego rękę. Mężczyzna powiedział: „O Wysłanniku Allaha, on może ją zachować”. Powiedział: „Dlaczego (nie powiedziałaś tego) wcześniej?””¹³⁷. Wyraźnie natomiast o tej regule mówi następujący przekaz, choć niekiedy uznawany on jest za „słaby” (Da’if): „Przekazał Amr bin Shu’aib, któremu przekazał jego ojciec Abdullah bin Amr, że Wysłannik Allaha powiedział: „Uzgodnijcie między wami sprawy, które mogą zasłużyć na karę Hadd, ponieważ cokolwiek zostanie przedstawione mojej uwadze, kara Hadd stanie się wiążąca (Da’if)”¹³⁸. Inny przekaz mówi o możliwości wypuszczenia złodzieja przed postawieniem go przed obliczem sędziego lub władcy, co uchroni go od kary odcięcia ręki, choć również uważany jest on za hadis „słaby”¹³⁹, co jednak nie deprecjonuje wszystkich tych przekazów. Jak bowiem zaznaczono na wstępie, uczeni muzułmańscy są zasadniczo zgodni co do tego, że nawet hadis uznany za „słaby” może być podstawą do wyciągania wniosków w zakresie pożądanego lub niewłaściwego zachowania, tj. może być podstawą normy prawnej w obrębie religii muzułmańskiej (nie może nią być tylko hadis uznany za sfałszowany).

¹³⁶ Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4883. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 2 marca 2020 r.

¹³⁷ Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4880. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 2 marca 2020 r.

Podobnej treści hadisy, których narratorem jest Safwan bin Umayyah, dostępne są w tym samym zbiorze pod numerami 4878 i 4879. Dostęp: 2 marca 2020 r.

¹³⁸ Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4886. Hadis dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 2 marca 2020 r.

¹³⁹ Przekazał Safwan bin Umayyah, że: Khamisah została skradziona spod jego głowy, gdy spał w Meczecie Proroka. Złapał tam złodzieja i przyprowadził go do Proroka, który kazał odciąć mu rękę. Safwan powiedział: „Czy masz zamiar odciąć mu rękę?” Powiedział: „Dlaczego nie pozwoliłeś mu odejść, zanim przyprowadziłeś go do mnie?” (Daif). Sunan An-Nasa’i, Book 46, Hadith 4884. Hadis uznany za „słaby” (Da’if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 2 marca 2020 r.

Przekazy podają, że niekiedy po zgłoszeniu sprawy Muhammadowi, ofiara kradzieży uznając, że wartość skradzionej rzeczy nie jest warta odcięcia dłoni złodzieja, bądź przebacząc sprawcy, zwracała się do Muhammada, by złodziej zachował swą rękę, jednak ten nie zgadzał się już odwołać, ani zmienić wydawanych wyroków. Co ciekawe, niektóre z kradzieży miały miejsce w meczecie w Mekce, podczas odbywania pielgrzymki¹⁴⁰ lub podczas noclegu w meczecie¹⁴¹. Wydaje się, że w klasycznym prawie islamu, opartym wyłącznie o Koran i Sunnę, darowanie sprawcy rzeczy skradzionej zapewne także nie uchroniłoby go przed karą, o ile sprawa została zgłoszona oficjalnie sędziemu lub władcy, choć w przypadku poglądów różnych szkół muzułmańskich co najmniej od XVI wieku pojawia się taka możliwość, gdy poszkodowany zdecyduje się podarować skradzioną rzecz sprawcy, bez możliwości późniejszego jej odzyskania¹⁴².

Zachęta do stosowania kary Hadd

Można zastanawiać się, czy przewidziana w klasycznym prawie islamu kara za kradzież jest istotnie adekwatna do wagi popełnionego przestępstwa, zwłaszcza w świetle niskiej granicy wartości rzeczy skradzionej, wystarczającej do zastosowania kary odcięcia ręki.

Zauważyć jednak należy, że w zbiorze hadisów, dostępnych np. na stronie www.sunnah.com, których autorem jest An-Nasa'i,¹⁴³ w księdze 46, zawierającej szczegółowe uregulowania dotyczące obcinania ręki złodzieja, w rozdziale 7 zatytułowanym „Zachęta do stosowania kar Hadd”, znajdują się przekazy wyjaśniające, że dobrodziejstwa płynące z wykonywania tych kar (m.in. odcięcia ręki), są tak wymierne, że przeważają nad korzyściami z deszczu padającego przez 30 poranków¹⁴⁴ (w innej wersji: przez 40 nocy)¹⁴⁵, który w tamtym regionie geograficznym był i jest niezmiernie pożądanym. Hadisy uznane zostały wprawdzie za „słabe” (Da'if), jednak nie oznacza to, że nie jest możliwe wyciąganie z ich treści określonych wniosków.

¹⁴⁰ Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4881. Hadis uznany za „dobry” (Hasan), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 2 marca 2020 r.

¹⁴¹ Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4882. Hadis uznany za „prawdziwy” (Sahih), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 2 marca 2020 r.

¹⁴² R. Peters, *op. cit.*, s. 57.

¹⁴³ Jak wskazano powyżej, pełne imię to: Abū `Abd ar-Raḥmān Aḥmad ibn Shu`ayb ibn Ali ibn Sīnān al-Nasā'ī.

¹⁴⁴ Abu Hurairah powiedział: „Wysłannik Allaha powiedział: 'Kara Hadd stosowana na ziemi jest lepsza dla ludzi na ziemi, niż gdyby padał deszcz przez trzydzieści poranków'” (Daif). Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4904. Hadis uznany za „słaby” (Da'if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 3 marca 2020 r.

¹⁴⁵ Przekazano, że Abu Zurah powiedział: „Abu Hurairah powiedział: 'Wykonywanie kary Hadd w kraju jest lepsze dla jego mieszkańców, niż gdyby padał deszcz przez czterdzieści nocy'”. (Daif). Sunan An-Nasa'i, Book 46, Hadith 4905. Hadis uznany za „słaby” (Da'if), dostępny na stronie: www.sunnah.com. Dostęp: 3 marca 2020 r.

Zakończenie

Jak wynika z powyższego, karę odcięcia dłoni za kradzież wykonuje się gdy:

1. Sprawca jest prawnie dojrzały (posiada owłosienie łonowe),
2. Wartość skradzionego przedmiotu posiada określoną minimalną wartość (najczęściej jako wartość graniczna podawana jest kwota ¼ Dinara),
3. Rzecz została skradziona potajemnie, a nie zrabowana,
4. Rzecz skradziona z pomieszczenia w którym była przechowywana (np. domu, magazynu, sklepu itp.) została z niego wyniesiona,
5. Nie nastąpiło pojednanie się ofiary kradzieży z jego sprawcą przed przekazaniem sprawy sędziemu (władcy).

Ponadto należy zauważyć, iż:

1. Koran nakazuje jedynie obcięcie dłoni w przypadku kradzieży, szczegółowe uregulowania pochodzą z Sunny (przy czym co do niektórych szczegółów można odnotować niewielkie różnice pomiędzy różnymi islamui szkołami prawa),
2. Kara hadd w przypadku kradzieży nie może być zamieniona na inną, mniej lub bardziej dolegliwą,
3. Pierwszą kradzież karze się ucięciem prawej ręki (w nadgarstku).¹⁴⁶ Drugie skazanie pociąga utratę lewej nogi (w kostce), trzecie – lewej ręki, a czwarte jest karane obcięciem prawej nogi. Kolejna kradzież karana jest stosowną karą,
4. Dla pewnych kategorii osób, jak drobny złodziejasek (być może chodzi o kieszonkowca), zdrajca, czy rabuś, przewidziana jest inna kara, niż obcięcie ręki,
5. Uwagę zwraca drastyczność kary przy znikomej wartości rzeczy skradzionej,¹⁴⁷
6. Wydaje się, że różnorakie sprzeczności zachodzące pomiędzy hadisami o tym samym stopniu autentyczności, w szczególności w zakresie minimalnej wartości rzeczy skradzionej przy której stosuje się karę odcięcia dłoni (bądź zakazujące jej stosowania), mogą potencjalnie prowadzić do różnic w wydawanych wyrokach, z uwagi na pewien margines uznaniowości pozostawiany w tym przypadku sędziemu oraz odmienne niekiedy – w odniesieniu do pewnych szczegółowych kwestii – poglądy czterech muzułmańskich szkół prawa.

¹⁴⁶ Powyższe dotyczy kar wymierzanych przez sunnitów. W przypadku kar za kradzież wymierzanych przez szyitów, obcięciu podlegają jedynie części palców tak, aby skazany za kradzież posiadał mimo to zdolność do samodzielnego spożywania posiłków.

¹⁴⁷ Podobnie uważa M. Cammack. Zob. M. Cammack, *op. cit.*, s. 3.

Bibliografia

Źródła:

Bielawski J., *Koran*. Warszawa 1986.

Buczacki J. M., *Koran*. Dostępny na stronie: www.planetaislam.com w zakładce „Polskie tłumaczenie znaczenia Koranu wg Jana Murzy Buczackiego (z 1858 roku)”.

Czachorowski M. Ç., *Koran..* Białystok 2018.

Ali Y., *Koran* w tłumaczeniu wg.: Yusuf Ali, dostępny na stronie: www.islamawakened.com

Asad M., *Koran* w tłumaczeniu wg.: Muhammad Asad, dostępny na stronie: www.islamawakened.com.

Bakhtiar L., *Koran* w tłumaczeniu wg.: Laleh Bakhtiar, dostępny na stronie: www.islamawakened.com.

Irving T. B., *Koran* w tłumaczeniu wg.: T. B. Irving, dostępny na stronie: www.islamawakened.com.

Khan W., *Koran* w tłumaczeniu wg.: Wahiduddin Khan, dostępny na stronie: www.islamawakened.com.

Pickthall M. M., *Koran* w tłumaczeniu wg.: M. M. Pickthall, dostępny na stronie: www.islamawakened.com

Shakir., *Koran* w tłumaczeniu wg.: Shakir, dostępny na stronie: www.islamawakened.com.

Hadisy pochodzące ze zbiorów, których autorami są: Sahih Bukhari, Sahih Muslim, Abu-Dawud, An-Nasa’i, Al-Tirmidhi oraz Ibn Majah. Hadisy dostępne na stronie: www.sunnah.com, www.quranx.com i www.sahih-bukhari.com.

Literatura przedmiotu:

Alī ibn Ahmad al-Wāhidī. Asbāb al-Nuzūl by: Alī ibn Ahmad al-Wāhidī w tłumaczeniu M. Guezzou, Amman, Jordania 2008.

Al-Jalalayn. Tafsir al-Jalalayn. Great Commentaries on the Holy Qur’an. Translated by Feras Hamza. Royal Aal al-Bayt Institute for Islamic Thought. First published in 2008 by Fons Vitae, 49 Mockingbird Valley Drive Louisville, KY 40207 <http://www.fonsvitae.com>. *Al-Wahidi. Al-Wahidi’s Asbab al-Nuzul. Great Commentaries on the Holy Qur’an* w tłumaczeniu Mokrane Guezzou. Royal Aal al-Bayt Institute for Islamic Thought 2008.

Brown J., *Stoning and Hand Cutting: Understanding the Hudud and the Shariah in Islam*. Yaqeen Institute for Islamic Research. 2016.

Cammack M., *Islamic Law and Crime in Contemporary Courts*.

Chandra M.: *The Penology of Islamic Criminal Law: Reintroduction of Islamic Penology*

Hilal Abu Tariq, Al-Beirawi Abu Ismael. *Understanding Usul Al-Fiqh (Principles of Islamic Jurisprudence)*, New Delhi 2007.

Hilal I. *Studies in usul ul fiqh*. Islamic Cultural Workshop, California, 2004.

Ibn Majah. *English Translation of Sunan Ibn Majah*, Compiled by: Imiim Muhammad Bin Yazeed, Ibn Majah Al-Qazwini. Ahidith edited, researched and referenced by: Hafiz Abu Tahir Zubair 'Ali Za'i, Volume 3 w tłumaczeniu: Nasiruddin al-Khattab, Maktaba Dar-us-Salam, 2007.

Okon E. E., *Hudud punishments in islamic criminal law* ,“European Scientific Journal” 2014, t. 10 nr 14.

Peters R., *Crime and punishment in islamic law. Theory and Practice from the Sixteenth to the Twenty-first Century*. Amsterdam University. Cambridge University Press 2005.

Sadowski M., *Islam religia i prawo*. Warszawa 2017.

The Holy Qur'an — Arabic text with English Translation and Short Commentary. Typeset anew and printed in UK 2002. Reprinted (UK) 2006, 2010, 2012. Present Edition (UK) 2016. Reprinted in India in 2017.

The Holy Quran with English Translation and Commentary. Volume: 2.). Present Edition (with a new format and typesetting) Published in U.K. in 2018. Reprinted in Qadian, India in 2019.

Strongy internetowe:

www.sunnah.com.

www.quranx.com.

www.sahih-bukhari.com.

www.islamawakened.com.

www.planetaislam.com.

www.rissc.jo.

www.altafsir.com.

www.quranwebsite.com

<https://archive.org/details/TafseerIbnKathirenglish114SurahsComplete>.

www.englishtafsir.com.

www.islamicstudies.info.

www.tafheem.net.

<https://historiamniejznanaizapomniana.wordpress.com/2016/11/04/nastolatki-znalazly-w-galilei-arabska-monete-sprzed-1200-lat/>.

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2567572.

<https://dokumen.tips/documents/studies-in-usul-ul-fiqh-in-usul-ul-fiqh-iyad-hilal-edited-for-web-by-the-islamic.html?page=1>.

<https://media.neliti.com/media/publications/272017-the-penology-of-islamic-criminal-law-rei-7725ce1e.pdf>.